

II.

A magyar királyi és m. kir. horvát- szlavon csendőrség cím- és névtára az 1886. évről.

*A magyar korona országaihoz tartozó csendőrség
felügyelői teendőivel megbizva:*

Murai és köröstarcsai **Török Ferencz**, III-ik oszt.
v. k. r. lvg, k. é. k., tábornok és a honvédelmi
ministerium IV. ügyosztályának vezetője.

Rangsorozati lajstrom.

Csend.
ker.

Ezredesek:

Alezredesek:

1884 május 1.

- V. Westerstetteni gróf **Beckers Alfons**, kamarás,
csend. ker. par.
- II. Neugeboren **Gusztáv**, F. J. r. lvg, a honv. min.
IV. ügy. helyettes vezetője, l. f. v.
- IV. Báró du Mont de **Beaufort-Várhegyi Lajos**,
kamarás, k. é. k. hdm., csend. ker. par.

- Csend.
ker. 1885 november 1.
VI. Bodzai Sönsér Nándor, csend. ker. par.
I. Báji Patay András, csend. ker. par.

Őrnagyok :

- 1884 november 1.
h.-szl. Halla Nándor, F. J. r. lvg, csend. par.
1885 november 1.
h.-szl. Tomerlin Márton, másod törzstiszt.
1886 november 1.
h.-szl. Popović János, F. J. r. lvg, másod törzstiszt.
III. Rajnai és körösladányi Stesser György, F. J. r. lvg, csend. ker. par.
Rangfok. annak idején :
II. Földvári báró Földvály Lajos, kamarás, csend. ker. par.

I. oszt. századosok :

- 1877 május 1.
VI. Szinyérszeghi Kereszthúry Sándor.
1878 szeptember 15.
h.-szl. Marjanović Lukács, k. é. k.
1878 november 1.
I. Újhegyi Béla, csend. ker. par. helyettes.
1879 május 1.
IV. Hilibi Haller Béla, O. 1., csend. ker. par. helyettes.
1880 november 1.
V. Lukács Mózes, csend. ker. par. helyettes.
1881 november 1.
h.-szl. Bach Alajos.
III. Reinle Gábor, csend. ker. par. helyettes.
h.-szl. Bedeković Károly.
IV. Kárpáthy Kamilló.

- Csend.
ker. 1882 május 1.
VI. Pap Mihály, csend. ker. par. helyettes.
1882 november 1.

- h.-szl. Bistrić Ferencz, k. é. k.
V. Inceli Szöts András, O. 1.
II. Bándy Balázs, III. oszt. v. k. r. lvg. hdm.,
csend. ker. par. helyettes.
V. Étsy Ferencz.
III. Panajott Sándor.
VI. Rusz Illés.
I. Kovács Béla.

1883 május 1.

- II. Éderer Nándor.
III. Rosenthál Károly.

1883 november 1.

- III. Kubass Mihály, O. 2.
II. Zgórski László.
II. Windisch Károly.

1884 május 1.

- h.-szl. Vuletić János.
IV. Somlyai Szilágyi Bertalan.
I. Rákóczfalvi Rákóczy Miklós, k. é. k., O. 1.
I. Szelestey Károly.
IV. Ziegler Károly.

II. oszt. századosok.

1884 november 1.

- V. Hausenblass Károly.

1885 november 1.

- h.-szl. Golubović Károly.
h.-szl. Duduković Tódor.
III. Fényes Gyula.
V. Altorjai Altorjai Imre.
I. Zakariás János, k. é. k.

- Csend.
ker. 1886 május 1.
VI. Postupici **Kostka Pál.**
IV. Szakolczai **Koreska Vilmos**, a honv. minist.
IV. ügyosztályába beosztva.

1886 november 1.

- II. **Wenninger József.**
II. Síkabonyi **Gálffy Gyula.**

Főhadnagyok:

1881 november 1.

- VI. Dombrádi **Nagy Gyula**, szárnypar.

1882 április 21.

- III. Szontágh **Gusztáv**, a. é. k. kor., (Gödöllön ki-
különítve).

1882 május 1.

- III. **Lácza Szabó Gyula.**
III. **Losdorfer Ferencz.**

1882 november 1.

- VI. **Enyetér Ferencz**, segédtiszt.
IV. **Grozé Győző**, oktatótiszt.

1883 május 1.

- VI. **Panajoth József.**
II. **Nagy Gábor.**

1883 november 1.

- V. **Cserszky Lajos**, segédtiszt.
IV. **László Albert**, segédtiszt.
I. **Kováts Ferencz.**
VI. **Matékovics Lajos.**
V. **Adorján Lőrincz.**
h.-szl. **Blašković Márk.**
III. **Göttmann Bódog.**
II. **Wester Vilmos.**
I. **Sajmann József**, e. é. k. kor.
III. **Kócz Károly.**
II. **Klemm Jusztinián**, a. é. k., ○. 2.

- Csend.
ker. 1884 május 1.
I. **Bágya Ferencz.**
V. **Reviczky Jenő.**
I. **Szőcs Mihály**, segédtiszt.
VI. Várbogyai **Bogyay Vincze.**

1884 november 1.

- II. **Varjassy József** (v. ill.)
I. **Balló Rezső.**
I. **Gergely Ferencz.**
III. **Missuray János.**

1885 május 1.

- h.-szl. **Quinz Károly**, segédtiszt.
h.-szl. **Michl Pál.**
h.-szl. **Petrás Balázs.**
V. **Schwarzleitner Hugo**, ○. 2., oktatótiszt.
VI. **Szabó József.**
IV. **Szentmihályi Lajos.**
II. **Tyll László.**
IV. **Kovássy Kálmán.**
IV. Verebélyi **Marsó Lőrincz.**

1885 november 1.

- IV. **Polyánszky Dénes.**

1886 május 1.

- VI. **Nádasdi Sárközy Kázmér.**
II. **Lénárd Pál.**

1886 november 1.

- h.-szl. **Lovinčić Sándor.**
II. **Endrődy Géza**, segédtiszt.
V. **Holek László.**

Hadnagyok:

1883 május 1.

- IV. **Dzurányi Béla.**

1883 november 1.

- VI. **Jaszuch Ferencz.**

- Csend.
ker. 1883 november 1.
- V. Soltész Izidor.
 - I. Reschner Dániel, e. é. k. kor.
 - I. Sieber István.
 - V. Verebélyi Marsó György.
 - IV. Somlyai Szilágyi Ödön.
 - II. Kálló Antal.
 - III. Serédy Géza, segédtszt.
 - IV. Cserniczky Ede.
 - III. Angyal József, oktatótszt.
 - V. Doboss Gyula.
 - II. Szalay Béla, oktatótszt.
 - VI. Baksay Sándor.
 - V. Vályi Kálmán.

1884 május 1.

- VI. Rákosi Ferencz.
- h.-szl. Karanović Emil.
- h.-szl. Sertić György.
- I. Balkay Arpád, oktatótszt.
- I. Demény Béla.
- V. Sárpy György.

1884 november 1.

- VI. Fery Oszkár, a honv. min. IV. ügyosztályába beosztva.
 - III. Matolcsy Károly.
- 1885 május 1.
- h.-szl. Lavrnja János (a m. kir. 1. honv. gy. féldand. prb. szlg.)
 - IV. Oláh Ödön.
 - V. Muskó Pál.
 - V. Stingly Zsigmond.
 - III. Omeisz Gábor.
 - II. Kisfaludy József.
 - VI. Várady Ede, oktatótszt.

1885 november 1.

- h.-szl. Schwarz Iván.
- IV. Czakó Barnabás.

- Csend.
ker. 1885 november 1.
- VI. Emerich Gottfried.
 - IV. Csathó Ferencz.
 - III. Szücs János.

1886 május 1.

- III. Török Sándor.
- VI. Tyrmann József.

1886 november 1.

- h.-szl. Ilakovac Lukács.
- VI. Körner Károly.
- II. Bányay Albert.
- II. Kintis István, e. é. k. kor.
- VI. Szilágyi Gergely.

Hadapródok :

1883 november 1.

- II. Bencze Bálint (a cs. és kir. 15. huszár ezrd. prb. szlg.)

1885 september 1.

- IV. Pilisy Jenő, th.
- I. Longhy István, th.
- II. Báró Vécsey Béla.

1886 september 1.

- VI. Kanyaró Pál.
- II. Soós János, th.
- IV. Szathmáry József.
- IV. Zolnay Béla.
- III. Loránth Dénes.

Számvivők.

I. oszt. századosok:

1876 augusztus 20.

III. Entresz Kornél, a. é. k. kor.

1883 november 1.

h.-szl. Karaszkievicz József.

1884 május 1.

IV. Bazsó János.

II. oszt. százados:**Főhadnagyk:**

1884 május 1.

VI. Nemesszegi Nemesszeghy László.

I. Borbély Ferencz.

1884 november 1.

II. Stolczenberg János.

Hadnagy:

1883 november 1.

V. Misnay Jenő.

Vizsgázott számvivő őrmesterek:

III. Gál János.

VI. Márton István.

IV. Kristóf Lajos.

I. Fabritius János.

V. Sander Vilmos.

h.-szl. Maikić Mile.

II. Tatay Bertalan.

III. Weisskopf József.

Magyar királyi
csendőrkerületi parancsnokságok.**I. számú csendőrkerület.***Törzs: Kolozsvárt.*Parancsnok: Báji *Patay* András alezredes.Parancsnok-helyettes: *Ujhegyi* Béla százados.Segédtszt: *Szőcs* Mihály főhadnagy.Oktató tisztt: *Balkay* Árpád hadnagy.Számvivő: *Borbély* Ferencz főhadnagy-számvivő.Hadbíró: *Miskolczy* Kálmán honvéd százados-hadbíró
a m. kir. VI. honv.-ker. parancsnokságtól beosztva.*1. szárny: Nagy-Szebenben.*Állománya: 3 tisztt, 6 őrmester, 39 örsvezető, 201 csendőr
Parancsnok: *Kovács* Béla százados.*1. szakasz: Nagy-Szebenben.*Parancsnok: *Bügya* Ferencz főhadnagy.

Örsök: Nagy-Szeben (11), Szelistye (5), Szerdahely (6), Dus (8) Sugág (8), Szász-Sebes (6), Ujgyház (5), Felek (5), Verestorony (6), Resinár (5), Vízakna (5), Segesvár (7), Medgyes (6), Nagy-Selyk (5), Szent-Ágota (6), Nagy-Sínek (5), Köhalom (5), Hévíz (5), Fogaras (9), Sárkány (5), Uj-Sinka (5), Vledény (5), Alsó-Arpás (6).

*2. szakasz: Déván.*Parancsnok: *Balló* Rezső főhadnagy.

Örsök: Déva (8), Maros-Ilye (5), Dubra (5), Zám (5),

Boicza (5), Brád (5), Körösbánya (6), Vajda-Hunyad (5), Hátszeg (5), Várhely (5), Bukova (5), Puj (6), Petrozsény (8), Vulkány (6), Kimpulujnyág (7), Piski-Telep (5), Szászváros (6), Kudzsir (5), Algyógy (5).

2. szárny : Brassóban.

Állománya: 3 tiszt, 6 őrmester, 40 őrsvezető, 212 csendőr.
Parancsnok: *Zakariás* János százados.

1. szakasz : Brassóban.

Parancsnok: *Saymann* József főhadnagy.
Őrsök: Brassó (9), Vulkány (6), Predeal (13), Ó-Sáncz (5), Hosszufalu (6), Prázsmár (6), Sepsi-Szt-György (8), Hidvég (5), Nagy-Ajta (5), Baróth (5), Bükszád (6), Uzon (5), Maksa (6), Kézdi-Vásárhely (7), Bereczk (7), Soósmező (7), Kovászna (5), Nagy-Borosnyó (5), Szita-Bodza (6), Bodza (6), Előpatak (összes létszámból), Törcsvár (7).

2. szakasz : Csik-Szeredán.

Parancsnok: *Sieber* István hadnagy.
Őrsök: Csik-Szereda (8), Kozmás (6), Kászon-Ujfalu (5), Kőkert (6), Csik-Szt.-György (6), Csik-Gyimes (7), Szépvíz (5), Szent-Domokos (5), Gyergyó-Szt.-Miklós (6), Ditró (5), Közrésztető (5), Borszék (5), Bélbor (8), Tölgyes (7), Zsédánypatak (7), Székely-Udvarhely (7), Oláhfalu (5), Homoród-Oklánd (6), Székely-Keresztúr (7), Korond (7).

3. szárny : Maros-Vásárhelyt.

Állománya: 3 tiszt, 5 őrmester, 33 őrsvezető, 170 csendőr.
Parancsnok: Rákóczfalvi *Rákóczy* Miklós százados.

1. szakasz : Maros-Vásárhelyt.

Parancsnok: *Gergely* Ferencz főhadnagy.
Őrsök: Maros-Vásárhely (10), Mező-Sámsond (5), Erdő-Szt-György (5), Nyárad-Szereda (6), Hodos (5), Szász-Régen (6), Görgény-Szt.-Imre (5), Disz-

najó (6), Palota-Ilva (8), Oláh-Toplicza (8), Erzsébetváros (8), Szász-Nádas (5), Bonyha (5), Radnóth (5), Dicső-Szt-Márton (6), Küküllővár (5).

2. szakasz : Nagy-Enyeden.

Parancsnok: *Kovács* Ferencz főhadnagy.
Őrsök: Nagy-Enyed (7), Tövis (6), Balázsfalva (6), Gyula-Fehérvár (6), Magyar-Igen (6), Metesd (5), Zalatna (6), Abrudbánya (6), Verespatak (5), Alvincz (5), Vingárd (6), Torda (7), Egerbegy (5), Maros-Ludas (5), Felvincz (7), Toroczkó (5), Alsó-Jára (5), Offenbánya (5), Topánfalva (7).

4. szárny : Kolozsvárt.

Állománya: 3 tiszt, 4 őrmester, 30 őrsvezető, 149 csendőr.
Parancsnok: *Szelestey* Károly százados.

1. szakasz : Kolozsvárt.

Parancsnok: *Reschner* Dániel hadnagy.
Őrsök: Kolozsvár (11), Gyalu (5), Bánffy-Hunyad (7), Csucsá (5), Válaszút (5), Kolozs (5), Mócs (6), Hídalmás (6), Szamos-Ujvár (6), Pánczélcseh (5), Deés (7), Csáki-Gorbó (5), Nagy-Ilonda (5), Kápolnok-Monostor (5), Magyar-Lápos (6), Oláh-Lápos (5).

2. szakasz : Beszterczen.

Parancsnok: *Demény* Béla hadnagy.
Őrsök: Besztercze (7), Lekencze (5), Monor (7), Naszód (6), Naszód-Szt.-György (5), Ó-Radna (5), Pojána-Rotunda (6), Kirlibába (6), Kosna (6), Magura-Kaluluj (7), Borgó-Prund (6), Teke (6), Mező-Orményes (5), Kékes (5), Bethlen (6).

A kerület állománya: 2 törzs-, 15 főtiszt, 26 őrmester, 142 őrsvezető, 732 csendőr; 4 szárny, 8 szakasz, 150 örs.

A kerület területe: 55731·117 □ km.; a lakosok száma: 2.153,780.

Egy csendőrré átlag 61·923 □ km. és 2393 lakos esik.

II. számú csendőrkerület.

Törzs: Szegeden.

Parancsnok: Földvári báró *Földvály* Lajos őrnagy.

Parancsnok-helyettes: *Bándy* Balázs százados.

Segédtszt: *Endrődy* Géza főhadnagy.

Oktatótszt: *Szalay* Béla hadnagy.

Számvivő: *Stolzenberg* János főhadnagy-számvivő.

Hadbíró: Dr. *Hamary* Béla honvédszázados-hadbíró,
a m. kir. II. honvéd kerületi parancsnokságtól
beosztva.

1. szárny: Szegeden.

Állománya: 2 tiszt, 4 őrmester, 15 őrsvezető, 115 csendőr.

Parancsnok; *Zgórszki* László százados.

1. szakasz: Szegeden.

Parancsnok: *Tyll* László főhadnagy.

Őrsök: Szeged (11), Horgos (7), Dorozsma (6), Kis-telek (7), Csány (6), Csongrád (7), Szentés (7), Mindszent (7), Mágocs (6), Hód-Mező-Vásárhely (7), Makó (10), Pitvaros (5), Nagy-Lak (6), Batonya (6), Kevermes (6), Mező-Kovács háza (6), Apácza (5).

2. szárny: Zomborban.

Állománya: 3 tiszt, 4 őrmester, 31 őrsvezető, 162 csendőr.

Parancsnok: *Wenninger* József százados.

1. szakasz: Zomborban.

Parancsnok: *Klemm* Jusztinián főhadnagy.

Őrsök: Zombor (11), Gombos-Bogojeva (6), Apatin (6), Bezdán (6), Szántova (6), Sztanisits (6), Baja (6), Almás (6), Jankovác (7), Bajmok (6), Csávoly (5), Szabadka (6), Ó-Kanizsa (8), Zenta (7), Ada (6), Csantavér (5), Topolya (6), Ó-Szivác (6).

2. szakasz: Ujvidéken.

Parancsnok: *Kálló* Antal hadnagy.

Őrsök: Ujvidék (8), Ó-Futtak (6), Német-Palánka (7), Bács (6), Hódságh (6), Kula (6), Szent-Tamás (7), Petrovác (6), Temerin (6), Ó-Becse (7), Zablya (6), Titel (6), Felső-Kovil (5).

3. szárny: Nagy-Kikindán.

Állománya: 3 tiszt, 4 őrmester, 35 őrsvezető, 160 csendőr.

Parancsnok: *Éderer* Nándor százados.

1. szakasz: Nagy-Kikindán.

Parancsnok: *Nagy* Gábor főhadnagy.

Őrsök: Nagy-Kikinda (7), Magyar-Padé (5), Ó-Béba (6), Török-Kanizsa (5), Valkány (5), Nagy-Szent-Miklós (6), Kis-Zombor (5), Perjámos (6), Zombolya (5), Magyar-Czernya (5), Bánát-Komlós (5), Cseney (5), Billét (5), Török-Becse (5), Beodra (5). Mellencze (5).

2. szakasz: Nagy-Becskereken.

Parancsnok: *Lénárd* Pál főhadnagy.

Őrsök: Nagy-Becskerek (10), Bega-Szent-György (5), Párdány (5), Ó-Telek (5), Módos (5), Román-Szárcsa (5), Kanak (5), Bánlak (5), Nagy-Gáj (7), Zichyfalva (6), Perlasz (5), Uzdin (6), Antalfalva (6), Oppova (5), Dobricza (5), Alibunár (6), Bánát-Ujfalu (6), Pancsova (7), Borcsa (5), Homolicz (5).

3. szakasz: Pancsován:

Parancsnok:

(Felállítás alatt.)

4. szárny: Temesvárt.

Állománya: 3 tiszt, 3 őrmester, 28 őrsvezető, 138 csendőr.

Parancsnok: *Windisch* Károly százados.

1. szakasz : *Temesvárt.*Parancsnok : *Bányay* Albert hadnagy.

Örsök : Temesvár (9), Beregszó (6), Remete (5), Bruckenu (5), Vinga (6), Uj-Arad (6), Székes-út (6), Lippa (6), Aljos (6), Rékás (6), Bresztovác (6), Kiszetó (5), Buziás (6), Nagy-Kövérés (5), Rittberg (5).

2. szakasz : *Verseczen.*

Parancsnok : ideigl. Soós János hdprd th.

Örsök : Versecz (8), Kustély (6), Varadia (5), Moravicza (5), Gattaja (6), Detta (5), Csakovár (6), Fehértemplom (7), Jaszenova (7), Károlyfalva (6), Bavanistie (6), Kubin (7), Dubovác (7).

5. szárny : *Lugoson.*

Állománya : 4 tiszt, 5 örmester, 37 örsvezető, 182 csendőr.

Parancsnok : Sikabonyi *Gálffy* Gyula százados.1. szakasz : *Lugoson.*Parancsnok : *Kisfaludy* József hadnagy.

Örsök : Lugos (11), Duleo (5), Zsidovin (5), Bogsánbánya (6), Resiczabánya (6), Nagy-Zorlencz (5), Kricsova (7), Bálincz (7), Zabálcz (5), Birkis (6), Facset (6), Pojén (5), Lunkány (5).

2. szakasz : *Karánsebesen.*Parancsnok : *Kintis* István hadnagy.

Örsök : Karánsebes (7), Bozovics (6), Mocseries (5), Szászkabánya (6), Jám (5), Oraviczabánya (6), Steyerlak (5), Kákova (5), Krassova (6), Lapusnicse (5), Kornyaréva (5), Terego (6), Szlatina (5), Nándorhegy (6).

3. szakasz : *Ó-Orsován.*Parancsnok : *Wester* Vilmos főhadnagy.

Örsök : Ó-Orsova (12), Toplecz (5), Herkulesfürdő (5),

Mehádia (5), Plavisevicza (5), Szvinicza (5), Berzaska (6), Coronini (5), Új-Moldova (6), Belobreszka (7), Baziás (6).

A magyar kir. II. sz. csendőr-kerület állománya : 2 törzs-, 18 főtiszt; 21 gyalog- és 4 lovas-, összesen 25 örmester; 121 gyalog- és 25 lovas-, összesen 146 örsvezető; 600 gyalog- és 138 lovas, összesen 738 csendőr; — 5 szárny, 10 szakasz, 123 gyalog- és 27 lovas-, összesen 150 örs.

A kerület területe : 42493 □ km.; a lakosok száma : 2.283,824.

Egy csendőrre átlag 46,745 □ km; és 2513 lakos esik.

III. számú csendőrkerület.

Törzs : *Budapesten.*Parancsnok : Rajnai és körösladányi *Stesser* György őrnagy.Parancsnok-helyettes : *Reinle* Gábor százados.Segédtiszt : *Seredy* Géza hadnagy.Oktatótiszt : *Angyal* József hadnagy.Számvivő : *Entresz* Kornél százados-számvivő.Hadbíró : *Makay* Béla honvédfőhadnagy-hadbíró, a magyar kir. I. honvéd kerületi parancsnokságtól beosztva.1. szárny : *Budapesten.*

Állománya : 3 tiszt, 7 örmester, 34 örsvezető, 199 csendőr.

Parancsnok : *Kubass* Mihály százados.1. szakasz : *Budapesten.*Parancsnok : *Göttmann* Bódog főhadnagy.

Örsök : Budapest (13), Uj-Pest (6), Vác (7), Pomáz (7), Vörösvár (6), Bia (6), Kóka (6), Budafok (6), Ráckeve (6), Soroksár (6), Alsó-Dabas (6), Ócsa (6), Aszód (6), Gödöllő (14), Nagy-Káta (7), Monor (6), Irsa-Alberti (6), Vacs (5).

2. szakasz : *Kecskeméten.*Parancsnok : *Szücs* János hadnagy.

Örsök : Kecskemét (8), Lajos-Mizse (6), Izsák (6), Kun-Szent-Miklós (6), Duna-Vecse (6). Duna-Pataj (6), Kalocsa (6), Dusnok (6), Sükösd (6), Kis-Körös (6), Kis-Kun-Halás (6), Majsa (6), Kis-Kun-Félegyháza (7), Nagy-Körös (7), Czegléd (7), Tápió-Szele (6), Nagy-Abony (6), Tázlár (5), Szabad-szállás (4).

3. szakasz : *Kalocsán.*

Parancsnok :

(Felállítás alatt).

2. szárny : *Ó-Aradon.*

Állománya : 3 tiszt, 5 őrmester, 28 örsvezető, 155 csendőr.

Parancsnok : *Rosenthal* Károly százados.1. szakasz : *Ó-Aradon.*Parancsnok : *Kócz* Károly főhadnagy.

Örsök : Ó-Arad (10), Kurtics (6), Radna (6), Berzova (6), Világos (6), Szent-Anna (6), Magyar-Pécska (6), Boros-Jenő (6), Csermő (6), Boros-Sebes (6), Dézna (6), Józshely (6), Nagy-Halmágy (6), Soborsin (6), Szlatina (6), Ternova (6), Taucz (6).

2. szakasz : *Békés-Gyulán.*Parancsnok : *Matolcsy* Károly hadnagy.

Örsök : Békés-Gyula (8), Békés-Csaba (6), Békés (6), Mező-Berény (6), Szeghalom (7), Gyoma (6), Szarvas (7), Orosháza (6), Tót-Komlós (6), Csorvás (6), Kis-Jenő (6), Elek (7), Vadász (5).

3. szárny : *Nagy-Váradon.*

Állománya : 4 tiszt, 4 őrmester, 45 örsvezető, 230 csendőr.

Parancsnok : *Panajott* Sándor százados.1. szakasz : *Nagy-Váradon.*Parancsnok : *Láczay-Szabó* Gyula főhadnagy.

Örsök : Nagy-Várad (9), Bihar (6), Mező-Telegd (6), Remecz (6), Élesd (6), Nagy-Báród (6), Mező-Keresztes (6), Nagy-Léta (6), Derecske (6), Szalárd (6), Berettyó-Ujfalu (6), Darvas (6), Torda (6), Micske (6), Széplak (6), Margitta (6), Székelyhid (6), Ér-Mihályfalva (6).

2. szakasz : *Belényesen.*Parancsnok : *Török* Sándor hadnagy.

Örsök : Belényes (8), Magyar-Cséke (7), Robogány (6), Vircsolog (6), Felső-Poény (6), Vaskoh (8), Beél (6), Ökrös (6), Gyapju (6), Tenke (6), Nagy-Szalonta (6), Sarkad (6), Ugra (6), Kebed (5).

3. szakasz : *Zilahon.*Parancsnok : *Missuray* János főhadnagy.

Örsök : Zilah (8), Zsibó (6), Szilágy-Cseh (6), Egerhát (6), Tasnád (7), Hadad (6), Alsó-Szopor (6), Szilágy-Somlyó (7), Nagy-Falu (6), Kraszna (6), Vármező (6), Pele (5), Náprád (5).

4. szárny : *Debreczenben.*

Állománya : 3 tiszt, 5 őrmester, 26 örsvezető, 142 csendőr.

Parancsnok : *Fényes* Gyula százados.1. szakasz : *Debreczenben.*Parancsnok : *Losdorfer* Ferencz főhadnagy.

Örsök : Debreczen (8), Vámos-Pércs (6), Hajdu-Böszörmény (6), Hajdu-Nánás (6), Balmaz-Ujváros (6), Nádudvar (6), Tetétlen (6), Egyek (6), Püspök-Ladány (6), Hajdu-Szoboszló (6).

2. szakasz : *Szolnokon.*Parancsnok : *Omeisz* Gábor hadnagy.

Örsök : Szolnok (8), Tisza-Várkony (4), Tisza-Földvár

(7), Tisza-Ugh (6), Kún-Szent-Márton (5), Mező-Túr (6), Kenderes (6), Kis-Ujszállás (6), Dévaványa (6), Karczag (8), Kún-Hegyes (6), Tisza-Roff (6), Török-Szent-Miklós (6), Jász-Ápáthi (6), Jász-Ladány (6), Jász-Berény (7), Árokszállás (5), Jász-Fényszaru (6).

A kerület állománya: 2 törzs-, 17 főtiszt; 16 gyalog- és 10 lovas-, össz. 26 őrmester; 71 gyalog- és 62 lovas-, össz. 133 örsvezető; 383 gyalog- és 343 lovas-, össz. 726 csendőr; 4 szárny, 9 szakasz, 1 tiszti különítmény, 72 gyalog-, 65 lovas- és 3 vegyes-, összesen 140 örs.

A kerület területe: 45,911·06 □ km.; a lakosok száma: 2.489,271.

Egy csendőrre átlag 53·572 □ km. és 2,904 lakos esik.

IV. számú csendőrkerület.

Törzs: Kassán.

Parancsnok: báró du Mont de Beaufort-*Várhegyi* Lajos alezredes.

Parancsnok-helyettes: Hilibi *Haller* Béla százados.

Segédtiszt: *László* Albert főhadnagy.

Oktató-tiszt: *Gróze* Győző főhadnagy.

Számvivő: *Bazsó* János százados-számvivő.

Hadbíró: *Marossy* Károly, honvédszázados-hadbíró, a m. kir. III. honvéd kerületi parancsnokságtól beosztva.

1. szárny: Kassán.

Allománya: 4 tiszt, 4 őrmester, 36 örsvezető, 173 csendőr.

Parancsnok: *Kárpáthy* Kamillo százados.

1. szakasz: Kassán.

Parancsnok: *Kovássy* Kálmán főhadnagy.

Örsök: Kassa (8), Szepsi (6), Torna (6), Selyeb (6), Szikszó (6), Encs (5), Szántó (5), Pálháza (5), Hidas-Németi (5), Zsadány (6), Bööd (5), Krasznik-Vajda (5).

2. szakasz: Eperjesen.

Parancsnok: ideigl. *Szathmáry* József hdprd.

Örsök: Eperjes (8), Girált (6), Szvidnik (6), Zboró (6), Bártfa (6), Palocsa (6), Tót-Raszlavicza (6), Kis-Szeben (6), Bertót (6), Lemes (5), Keczer-Peklén (5).

3. szakasz: Lőcsén.

Parancsnok: *Czakó* Barnabás hadnagy.

Örsök: Lőcse (7), Szepesváralja (6), Krompach (6), Gölniczbánya (6), Szomolnok (6), Igló (6), Káposztafalu (6), Poprád (6), Késmárk (6), Táttra-Füred (5), Szepes-Ófalu (6), Lubló (6), Podolin (7).

2. szárny: Ungvárt.

Állománya: 3 tiszt, 5 őrmester, 40 örsvezető, 187 csendőr.

Parancsnok: Somlyói *Szilágyi* Bertalan százados.

1. szakasz: Ungvárt.

Parancsnok: *Cserniczky* Ede hadnagy.

Örsök: Ungvár (8), Nagy-Kapos (6), Csap (6), Szobráncz (6), Perecsény (6), Nagy-Berezna (6), Sztavna (6), Turia-Remete (6), Szerednye (6), Orosz-Ruszka (5), Szinna (5), Homonna (5), Izbugya-Radvány (5), Mező-Laborcz (5), Nagy-Mihály (6).

2. szakasz: Sátoralja-Ujhelyt.

Parancsnok: *Szentmihályi* Lajos főhadnagy.

Örsök: Sátoralja-Ujhely (8), Mihályi (5), Terebes (5), Gálszécs (5), Varannó (5), Nagy-Dobra (5), Sztropkó (5), Málcza (5), Király-Helmecz (5), Nagy-Czigánd (5), Sáros-Nagy-Patak (5), Tokaj (5), Szerencs (5), Gesztely (5).

3. szakasz: Beregszászon.

Parancsnok: *Zolnay* Béla hadapród ideigl.

Örsök: Beregszász (8), Munkács (7), Alsó-Virnicze

(6), Szolyva (6), Alsó-Vereczke (7), Drágabártfalu (6), Ilosva (6), Tarpa (5), Tisza-Szalka (6), Mező-Kászony (5), Bátor (5).

3. szárny : Máramaros-Szigeten.

Állománya: 4 tiszt, 6 őrmester, 45 örsvezető, 224 csendőr.
Parancsnok: Ziegler Károly százados.

1. szakasz : Máramaros-Szigeten.

Parancsnok: Polyánszky Dénes főhadnagy.

Örsök: Máramaros-Sziget (9), Bárdfalu (5), Akna-Sugatag (6), Bárczánfalu (5), Dragomérfa (5), Felső-Vissó (6), Borsa (6), Suliguli (az összes állományból), Petrova (5), Rahó (6), Luhi (az összes állományból) Körösmező (6), Nagy-Bocsk (6), Akna-Szlatina (5), Szaploneza (5), Taraczköz (6), Dombó (5), Királymező (6).

2. szakasz : Nagy-Szöllösön.

Parancsnok: Csathó Ferencz hadnagy.

Örsök: Nagy-Szöllös (8), Halmi (6), Nagy-Tarna (6), Técső (5), Kövesliget (5), Szinevér (5), Ökörmező (6), Toronya (5), Iszka (6), Kereczke (5), Dolha (5), Berezna (5), Huszt (6).

3. szakasz : Nagy-Károlyban.

Parancsnok: Somlyai Szilágyi Ödön hadnagy.

Örsök: Nagy-Károly (9), Erdőd (6) Erdőszáda (6), Nagy-Somkut (7), Nagy-Bánya (7), Kapnik-Bánya (6), Szinyérváralja (6), Avas-Felsőfalu (6), Sárköz-Ujlak (5), Krassó (5), Szatmár-Németi (6), Mikola (5), Csenger (6), Fehér-Gyarmat (6), Sonkád (5), Máté-Szalka (7), Fábiánháza (6), Szaniszló (5).

4. szárny : Miskolczon.

Állománya: 4 tiszt, 6 őrmester, 21 örsvezető, 174 csendőr.
Parancsnok: Szöts András százados.

1. szakasz : Miskolczon.

Parancsnok: Dzurányi Béla hadnagy.

Örsök: Miskolcz (9), Sajó-Szent-Péter (6), Szendrő (6), Sajó-Kaza (6), Várkony (6), Apátfalva (6), Tibold-Darócz (6), Mező-Kövesd (7), Mező-Csáth (6), Ónod (6).

2. szakasz : Egerben.

Parancsnok: Verebélyi Marsó Lőrincz főhadnagy.

Örsök: Eger (8), Pétervásár (6), Pásztó (6), Hatvan (7), Gyöngyös (6), Verpelét (6), Kápolna (6), Heves (6), Poroszló (6), Tisza-Füred (6), Füzes-Abony (6).

3. szakasz : Nyíregyházán.

Parancsnok: Oláh Ödön hadnagy.

Örsök: Nyíregyháza (8), Nagy-Kálló (7), Nyír-Bátor (6), Nyír-Bakta (6), Kis-Várda (7), Mándok (6), Kemecse (6), Rakamaz (6), Búd-Szent-Mihály (7), Polgár (6), Ujfejértó (6), Nyír-Acsád (7).

A kerület állománya: 2 törzs-, 19 főtiszt; 23 gyalog- és 3 lovas-, összesen 26 őrmester, 132 gyalog- és 20 lovas-, összesen 152 örsvezető; 645 gyalog- és 113 lovas-, összesen 758 csendőr; 4 szárny, 12 szakasz; 139 gyalog- és 21 lovas-, összesen 160 örs.

A kerület-területe: 54,525·96 □ km; a lakosság száma: 2.290,810.

Egy csendőrré 58·56 □ km. és 2,461 lakos esik.

V. számú csendőrkerület.

Törzs : Pozsonyban.

Parancsnok: Westerstetteni gr. Beckers Alfonz alezr.

Parancsnok-helyettes: Lukács Mózes százados.

Segédtiszt: Cserszky Lajos főhadnagy.

Oktató-tiszt: Schwarzeleitner Hugó főhadnagy.

Számvivő: Misnay Jenő hadnagy-számvivő.

Hadbíró: Kovács Sebestyén Béla honv.-százados-hadb., a m. kir. IV. honv. ker. parancsnokságtól beosztva.

1. szárny : Pozsonyban.

Állománya : 4 tiszt, 4 őrmester, 36 örsvezető, 175 csendőr.

Parancsnok : *Étsy* Ferencz százados.

1. szakasz : Pozsonyban.

Parancsnok ; *Holek* László főhadnagy.

Örsök : Pozsony (11), Stomfa (6), Magyarfalva (5), Nádas (6), Nagy-Szombat (6), Szered (6), Bazin (6), Szempcz (6), Kis-Magyar (5), Somorja (6), Böös (5), Duna-Szerdahely (6), Galánta (6).

2. szakasz : Nyitrán.

Parancsnok : Verebélyi *Marsó* György hadnagy.

Örsök : Nyitra (8), Ürmény (4), Ghimes (5), Nagy-Rippény (5), Nagy-Tapolcsány (6), Nagy-Appony (5), Nyitra-Zsámbokrét (6), Privigye (6), Rudnó (5), Tornócz (6), Érsek-Újvár (6), Nagy-Surány (6).

3. szakasz : Miaván.

Parancsnok : *Stingly* Zsigmond hadnagy.

Örsök : Miava (8), Vág-Újhely (6), Vittencz (5), Pöstyén (6), Galgócz (8), Szenicz (6), Verbócz (6), Holics (6), Sasvár (5), Szent-János (6), Malaczka (6).

2. szárny : Trencsénben.

Állománya ; 3 tiszt, 5 őrmester, 32 örsvezető, 154 csendőr.

Parancsnok : Inceli *Szöts* András százados.

1. szakasz : Trencsénben.

Parancsnok : *Reviczky* Jenő főhadnagy,

Örsök : Trencsén (10), Baán (6), Zsolna (6), Tyerhova (5), Vág-Besztercze (7), Csácza (5), Kisuczaj Újhely (6), Nagy-Bitse (6), Puchó (5), Illava (7), Melsicz (5), Turzovka (5), Rajecz (5), Nemsova (5), Ó-Besztercze (6), Turócz-Szt.-Márton (5), Ruttká (5).

2. szakasz : Liptó-Szent-Miklóson.

Parancsnok : *Soltész* Izidor hadnagy.

Örsök : Liptó-Szent-Miklós (8), Koritnyicza (nyári idényre az összes létszámból állíttatik fel), Oszada (6), Rózsahegy (6), Tepla (5), Szjelnicze (5). Liptó-Ujvár (5), Vázsecz (5), Alső-Kubin (6), Árva-Váralja (5), Turdosin (5), Trsztena (5), Jablonka (5), Polhora (5), Zakamene-Klin (5), Námesztó (5), Znió-Váralja (5). Sztubnya fürdő (5).

3. szárny : Balassa-Gyarmaton.

Állománya : 4 tiszt, 4 őrmester, 39 örsvezető, 172 csendőr.

Parancsnok : *Hausenblasz* Károly százados.

1. szakasz : Balassa-Gyarmaton.

Parancsnok : *Adorján* Lőrincz főhadnagy.

Örsök : Balassa-Gyarmat (10), Kékkő (6), K.-Terenne (5), Divény (6), Málnapatak (5), Losoncz (6), Szécsény (6), Réttség (6), Verőcze (5), Berczel (5), Szirák (6), Salgó-Tarján (6), Fülek (6), Gács (5).

2. szakasz : Rima-Szombatban.

Parancsnok : *Vályi* Kálmán hadnagy.

Örsök : Rima-Szombat (5), Nyustya (5), Tisolcz (5), Ratkó (5), Nagy-Rőcze (5), Pohorella (5), Dobšina (5), Rozsnyó (5), Csetnek (5), Pelsőcz (5). Tornalja (6), Ragály (5), Putnok (5), Rima-Szécs (5), Ajnácskő (5).

3. szakasz : Besztercebányán.

Parancsnok : *Dobos* Gyula hadnagy.

Örsök : Besztercebánya (8), Zólyom (5), Tót-Pelsőcz (5), Nagy-Szalatna (5), Dettva (5), Polhora (5), Breznobánya (5), Predajna (5), Libetbánya (5), Óhegy (5).

4. szárny : Esztergomban.

Allománya : 3 tiszt, 6 őrmester, 28 örsvezető, 135 csendőr.
Parancsnok : Altorjai *Altorjay* Imre százados.

1. szakasz : Esztergomban.

Parancsnok : *Muskó* Pál hadnagy.

Örsök : Esztergom (8), Bajna (6), Muzslla (5), Kéménd (5), Komárom (6), Guta (5), Nemes-Ócsa (5), Bana (5), Nagy-Igmánd (5), Aszár (5), Bánhida (5), Tata (5), Ó-Gyalla (5), Perbete (5),

2. szakasz : Ipolyságon.

Parancsnok : *Sárpy* György hadnagy.

Örsök : Ipolyság (9), Vármos-Mikola (5), Szobb (5), Selmeczbánya (5), Korpona (5), Báth (5), Teszér (5), Csáb (5), Nagy-Csalomia (5), Nagy-Salló (6), Léva (6), Verebély (6), Aranyos-Maróth (7), Újbánya (5), Oszlány (5), Bars-Szt.-Kereszt (5), Körmöczbánya (5),

A terület állománya : 2 törzs-, 17 főtiszt ; 24 őrmester, 135 örsvezető, 636 csendőr ; 4 szárny, 10 szakasz, 141 örs.

A terület-területe 41,832·14 □ km ; a lakosok száma : 2.077,403.

Egy csendőrre átlag 55·47 □ km. és 2,751 lakos esik.

VI. számú csendőrkerület.

Törzs : Székes-Fehérvárt.

Parancsnok : Bodzai *Sönser* Nándor alezredes.

Parancsnok-helyettes : *Pap* Mihály százados.

Segédtiszt : *Enyetér* Ferencz főhadnagy.

Oktató-tiszt : *Várady* Ede hadnagy.

Számvivő : Nemesszegi *Nemesszeghy* László, főhadnagy-számvivő.

Hadbíró : *Bihar* József, honvédszázados-hadbíró a m. kir. V. honvéd ker. parancsnokságtól beosztva.

1. szárny : Székes-Fehérvárt :

Allománya : 4 tiszt, 4 őrmester, 43 örsvezető, 197 csendőr.
Parancsnok : Dombrádi *Nagy* Gyula főhadnagy.

1. szakasz : Székes-Fehérvárt.

Parancsnok : *Szabó* József főhadnagy.

Örsök : Székes-Fehérvár (9), Nádasd-Ladány (5), Seregélyes (5), Kálóz (5), Sárbogárd (6), Czece (5), Duna-Pentele (6), Adony (6), Ercsi (6), Vaál (6), Bicske (6), Csákvár (6), Moór (6), Nyék (5), Polgárdi (5), Tárnok (5).

2. szakasz : Veszprémben.

Parancsnok : Nádasdi *Sarközy* Kázmér főhadnagy.

Örsök : Veszprém (8), Városlőd (6), Nagy-Vázsony (6), Devecser (7), Nagy-Alázsony (5), Pápa (5), Ugod (5), Lázi (5), Zircz (5), Várpalota (5), Siófok (5), Enying (6), Szilas-Ballás (6), Lovász-Patona (5), Csesznek (5).

3. szakasz : Szegszárdon.

Parancsnok : *Szilágyi* Gergely hadnagy.

Örsök : Szegszárd (8), Báltaszék (5), Bonyhád (6), Tevel (5), Dombóvár (5), Szukcs (5), Tamási (6), Gyönk (6), Simontornya (6), Duna-Földvár (5), Paks (6), Fadd (5).

2. szárny : Sopronban.

Allománya : 3 tiszt, 5 őrmester, 29 örsvezető, 134 csendőr.
Parancsnok : *Rusz* Illés százados.

1. szakasz : Sopronban.

Parancsnok : Várbogyai *Bogyay* Vincze főhadnagy.

Örsök : Sopron (9), Füles (5), Kapuvár (5), Csorna (5), Szany (5), Fertő-Szent-Miklós (5), Német-Lövő

(5), Csepreg (5), Felső-Pulya (6), Nagy-Márton (5), Kis-Márton (5), Feketeváros (5), Lajta-Szent-Miklós (5), Kabold (5), Iván (5), Nagy-Czenk (5), Beled (5).

2. szakasz : Győrött.

Parancsnok : *Tyrmann* József hadnagy.

Örsök : Magyar-Óvár (6), Rojka (5), Nezsider (5), Boldogasszony (5), Szent-János (5), Lébeny (5), Zurány (5), Magyar-Bruck (6), Győr (8), Hédervár (5), Kóny (5), Téth (6), Győr-Szent-Márton (7), Gönyő (5).

3. szárny : Pécssett.

Allománya : 4 tisztt, 4 őrmester, 46 örsvezető, 194 csendőr.

Parancsnok : *Postupici Kostka* Pál százados.

1. szakasz : Pécssett.

Parancsnok : *Jaszuch* Ferencz hadnagy.

Örsök : Pécs (9), Egerág (5), Szederkény (5), Pécsvárad (6), Mágocs (5), Sásd (6), Bakocza (5), Szent-Lőrincz (6), Sellye (5), Baksa (5), Vaiszló (5), Siklós (5), Beremend (5), Dárda (6), Főherczeglak (5), Mohács (6), Duna-Szekcső (5), Vörösmart (5).

2. szakasz : Kaposvárt.

Parancsnok : *Baksay* Sándor hadnagy.

Örsök : Kaposvár (6), Nagy-Bajom (5), Nagy-Berki (5), Gálosfa (5), Kadarkút (5), Lakocza (5), Szigetvár (5), Barcs (7), Vízvár (5), Nagy-Atád (5), Szulok (5), Babocsa (5), Harságy (5), Görgeteg (5).

3. szakasz : Marczaliban.

Parancsnok : *Körner* Károly hadnagy.

Örsök : Marczali (6), Nemes-Vid (5), Balaton-Berény (5), Látzány (5), Lengyeltóti (5), Jaád (5), Karád (5), Kőröshegy (5), Ságvár (5), Tab (5), Igal (5), Zákány (6), Csúrgó (5), Iharos-Berény (5).

4. szárny : Szombathelyt.

Allománya : 5 tisztt, 6 őrmester, 47 örsvezető, 208 csendőr.

Parancsnok : *Szinyérszeghi Kereszthury* Sándor százados.

1. szakasz : Szombathelyt.

Parancsnok : *Matékovits* Lajos főhadnagy.

Örsök : Szombathely (9), Pornó (5), Acsád (5), Kőszeg (5), Borostyánkő (5), Sárvár (5), Urai-Ujfalu (5), Káld (5), Kis-Czell (5), Kemenes-Högyész (5), János-háza (5), Rohoncz (5).

2. szakasz : Körmenden.

Parancsnok : *Rákosi* Ferencz hadnagy.

Örsök : Körmend (8), Vasvár (5), Baltavár (5), Német-Ujvár (5), Szent-Elek (5), Felső-Eőr (5), Pinkafő (5), Szent-Gotthárd (5), Gyanafalva (5), Őri-Szent-Péter (5), Felső-Lendva (5), Mura-Szombat (5).

3. szakasz : Zala-Egerszeg.

Parancsnok : *Panajoth* József főhadnagy.

Örsök : Zala-Egerszeg (8), Zala-Lövő (6), Nova (6), Pacsa (5), Keszthely (6), Tapolca (6), Köveskálta (5), Balaton-Füred (5), Sümeg (5), Szent-Gróth (6), Nyirád (5), Nagy-Kapornak (5).

4. szakasz : Nagy-Kanizsán.

Parancsnok : *Emerich* Gottfried hadnagy.

Örsök : Nagy-Kanizsa (8), Gelse (5), Kis-Komárom (5), Bánok-Szent-György (5), Letenye (6), Perlak (5), Csáktornya (5), Stridó (5), Alsó-Lendva (6), Bellatincz (5), Ramocsa (6), Alsó-Domboru (5).

A kerület állománya : 2 törzs-, 19 főtisztt, 24 őrmester, 165 örsvezető, 733 csendőr; 4 szárny, 12 szakasz, 168 örs.

A kerület területe : 42,843.99 □ km.; a lakosok száma : 2.414,673.

Egy csendőrre átlag 46.47 □ km. és 2,619 ember esik.

Magyar királyi horvát-szlavon csendőrparancsnokság.

Törzs: Zágrábban.

Parancsnok: *Halla* Nándor őrnagy.

Másod törzstisztek: *Tomerlin* Márton és *Popović* János őrnagyok.

Segédtiszt: *Quinz* Károly főhadnagy.

Számvivő: *Karaszkievicz* József, százados-számvivő.

Hadbíró: *Say* Károly, honvédszázados-hadbíró, a m. kir. VII. honvéd kerületi parancsnokság törzsétől beosztva.

1. szárny: Zágrábban.

Állománya: 3 tiszt, 5 őrmester, 172 örsvezető, 226 csendőr.

Parancsnok: *Bistrić* Ferencz százados.

1. szakasz: Zágrábban.

Parancsnok: *Vuletić* János százados.

Örsök: Zágráb (10), Sesvete (4), Brdovec (4), Samobor (4), Brezovica (4), Sv. Ivan Zelina (5), Drugoselo (4), Podsused (4), Doljnja Bistra (4), Sisak (5), Vel. Gorica (5), Gušće (4), Jaska (4), Pisarovina (4), Krašić (4), Kapčina (4), Pokupsko (4), Kostanjevac (4).

2. szakasz: Belovárt.

Parancsnok: *Ilakovac* Lukács hadnagy.

Örsök: Belovár (6), Rača (5), Garešnica (5), Grubiš-nopolje (5), Pitomaca (5), Gjurjevác (5), Gor. Kovačua (4), Ivanjska (4), Križevác (5), Sv. Ivan

Žabno (4), Vrbovec (4), Gornja Rieka (4), Križ (4), Popovača (5), Kutinja (5), Časina (4), Kloštar Ivanić (4).

3. szakasz: Varasdón.

Parancsnok: *Lavrnja* János, hadnagy, pb. szolg.

Örsök: Varasd (5), Vinica (4), Ivanec (4), Novimarov (4), Bednja (4), Stubica (4), Zlatař (4), Marija Bistrica (3), Sv. Kriz Zagorje (4), Krapina (4), Pregrada (4), Klaujec (4), Desinic (4), Gola (5), Koprivnica (5), Ludbreg (4).

2. szárny: Eszéken.

Állománya: 4 tiszt, 5 őrmester, 56 örsvezető, 192 csendőr.

Parancsnok: *Marjanović* Lukács százados,

1. szakasz: Eszéken.

Parancsnok: *Sertić* György hadnagy.

Örsök: Eszék (9), Valpovo (5), Dolj. Miholjad (5), Moslavina (5), Koška (4), Čepin (4), Tenje (4), Dalja (4), Šljivoševci (4), Bizovac (4), Našice (4), Orahovica (5), Podgorač (4), Slatina (5), Sopje (5), Gradina (4), Virovitica (5), Vucin (5).

2. szakasz: Vukovártt.

Parancsnok: *Petrás* Balázs főhadnagy.

Örsök: Vukovár (5), St. Mikanovci (4), Otok (4), Nemci (4), Županja (4), Babinagreda (4), Drenovci (4), Brod (4), Garčin (4), Vrpolje (4), Lev. Varoš (4), Djakovo (5), Vuka (4), Vinkovce (4), Markušiča (4), Ilok (4), Čerević (4), Erdevik (4), Sid (5), Opatoval (4), Bobota (4).

3. szakasz: Mitroviczin.

Parancsnok: *Blašković* Márk főhadnagy.

Örsök: Mitrovic (5), Morović (4), Martinci (4), Klenak (4), Hrtkovci (4), Kupinovo (4), Boljevci (4),

Zimony (4), Simanovci (4), Stara Pazua (4), Stari Banovci (4), St. Slankamen (4), Karlócza (4), Čalma (4), Ruma (4), Dobrinci (4), Irig (4), Kamenica (4), Indjija (4), Gregurevci (4).

3. szárny : Petrinján.

Állománya: 4 tisztt, 5 őrmester, 52 örsvezető, 237 csendőr.

Parancsnok: *Bedeković* Károly, százados.

1. szakasz : Petrinján.

Parancsnok: *Schwarz* Iván hadnagy.

Örsök: Petrinja (9), Bednik (4), Sunja (4), Mećenčani (4), Crkvenibok (4), Dubica (4), Kostajnica (4), Jasenovac (4), Zrinj (4), Dvor (4), Rujevac (4), Jannica (4), Zirovac (4), Klačnić (5), Maligradac (4), Kraljevčani (4), Glina (5), Oblaj (4).

2. szakasz : Pozsegán.

Parancsnok: *Lovinčić* Sándor főhadnagy.

Örsök: Pozsega (6), Begtež (5), Kameusko (4), Ruševo (4), Pleternica (4), Lučinci (4), Vel. Bastaj (5), Daruvár (5), Uljanik (4), Pakrac (5), Čaglić (4), Lipovljani (4), Novska (4), Kukunjevac (4), Okučani (4), Ó-Gradiska (4), Új-Gradiska (5), Vrbova (4), Oriovac (4), Odvarci (4).

3. szakasz : Károlyvárosban.

Parancsnok: *Golubović* Károly százados.

Örsök: Károlyváros (5), Severin (4), Netretić (4), Topusko (4), Paunovac (5), Vrginmost (4), Bović (4), Lasinja (4), Vukmanić (4), Vojnić (4), Perjasića (4), Barilović (4), Sluin (5), Vališselo (4), Krstinja (4), Veljun (4), Primišlje (4).

4. szárny : Ogulinban.

Állománya: 4 tisztt, 5 őrmester, 44 örsvezető, 148 csendőr.

Parancsnok: *Bach* Alajos százados.

1. szakasz : Ogulinban.

Parancsnok: *Karanović* Emil hadnagy.

Örsök: Ogulin (9), Generalskistol (4), Jasenak (4), Modruš (4), Josipdol (4), Plaški (4), Vučinićcelo (4), Delince (4), Čubar (4), Fužine (4), Novi (4), Kraljevica (4), Sušak (4).

2. szakasz : Otocsáczon.

Parancsnok: *Michl* Pál főhadnagy.

Örsök: Otocsácz (5), Dabar (4), Vrhovine (4), Vratnik (4), Seuj (4), Jezerane (4), Brinj (4), Močila (4), Vaganac (4), Rakovica (5), Zavalje (4), Nebluje (4), Priboj (4), Korenica (4), Bunić (4).

3. szakasz : Gospicsön.

Parancsnok: *Duduković* Tódor százados.

Örsök: Gospics (5), Medak (5), Brušani (4), Kula (4), Perušić (4), Goruje Kosiuj (4), Jaujče (4), Karlopago (4), Podlapac (4), Udbina (4), Doln. Lapac (4), Doljani (4), Srb (4), Popina (4), Vrelo (4), Gračac (4), Bruvno (4), Lovinac (4), Šiljci (4).

A magyar kir. horvát-szlavon csendőrség állománya: 3 törzs-, 18 főtiszt, 24 őrmester, 203 örsvezető, 692 csendőr; 4 szárny, 12 szakasz, 212 örs.

A parancsnokság területe: 42,516,015 □ km.; a lakosok száma: 1.892,499.

Egy csendőrre átlag 46 875 □ km. és 2,087 lakos esik.

Jelvényes kitüntetéssel bíró altisztek és csendőrök.

A magyar kir. csendőrségnél:

- Balog* Mihály csendőr (V. sz. csendőr kerület) ezüst érdemkereszt (1884.).
Bauer Antal címzetes őrmester (V. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1884.).
Benedek Ferencz (II. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1883.).
Bernschütz József cz. őrmester (I. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1882.).
Csomor József őrsvezető (V. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1884.).
Drencsényi János csendőr (IV. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1885.).
Fejes János csendőr (III. sz. cs. k.) I. osztályú vitézségi ezüst érem (1878.).
Franz János őrsvezető (IV. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1885.).
Hoss János cz. őrmester (IV. sz. cs. k.) II. oszt. ezüst vitézségi érem (1878.).
Hysek Ferencz őrmester (V. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1863.).
László József cz. őrmester (III. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1886.).
Löfy Gyula cz. őrmester (V. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1884.).
Mark Zsiva (II. sz. cs. k.) II. oszt. vitézségi ezüst érem (1878.).
Matonák Ádám csendőr (V. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1886.).
Moldován Tódor őrsvezető (I. sz. cs. k.) II. oszt. vitézségi érem (1882.).
Nagy István őrmester (I. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1886.).

- Nagy* József őrsvezető (I. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1882.).
Nemesszeghy Kálmán őrmester (VI. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1885.).
Opris Gergely őrmester (III. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1884.).
Pál Dániel cz. őrmester (III. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1883.).
Pintér József cz. őrmester (II. sz. cs. k.) II. oszt. vitézségi ezüst érem (1878.).
Rucz Flórián csendőr (III. sz. k.) I. oszt. vitézségi ezüst érem (1884.).
Salamon Antal őrmester (I. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1878.).
Soós Ignác (I. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1885.).
Szabó László őrsvezető (IV. sz. cs. k.) I. oszt. vitézségi ezüst érem (1869.).
Szandovits Jakab őrmester (IV. sz. cs. k.) ezüst érdemkereszt (1879.).
Szücs János őrmester (IV. sz. cs. k.) koronás ezüst érdemkereszt (1880.).

A m. kir. horv.-szlav. csendőrségnél:

- Birtić* Mihály őrsvezető, ezüst érdemkereszt (1880.).
Budák Péter őrsvezető, ezüst érdemkereszt (1885.).
Butković Antal, cz. őrm., II. oszt. vitézs. ez. érem (1878.).
Cepetic István őrsvezető, ezüst érdemkereszt (1884.).
Ećimović Mihály csendőr, ezüst érdemkereszt (1884.).
Kaiser Lajos őrmester, kor. ezüst érdemkereszt (1879.).
Krnić Péter őrmester, kor. ezüst érdemkereszt (1884.).
Matiják György őrsvezető, ezüst kereszt (1884.).
Nyikora József őrmester, ezüst érdemkereszt (1873.).
Pejaković István cz. őrmester, k. ez. érdemkereszt (1878.).
Perić Miklós cz. őrmester, k. ezüst érdemkereszt (1886.).
Pesun Mihály őrmester, kor. ezüst érdemkereszt (1884.).
Prazak Venczel őrmester, I. oszt. vitézs. ez. érem (1867.).
Udovčić Pál csendőr, ezüst érdemkereszt (1884.).
Vuković József őrsvezető, ezüst érdemkereszt (1884.).
Wolf János őrmester, ezüst érdemkereszt (1884.).

III.

Történeti és statisztikai adatok
az 1886-ik évről.*Bevezetés.*

(A magyar királyi csendőrség létrejövételének és eddigi történetének vázlata.)

A közbiztonsági szolgálat teljesítésére egy katonailag szervezett csendőrség az osztrák-magyar monarchiában már az 1815-dik év folyamán felállítatott. Ez évben ugyanis Lombardia, I. Napoleon francia császár legyőzése, illetőleg a párizsi békekötés következtében Ausztria birtokába jutván, a legyőzött uralkodó által ott már előbb felállított s katonailag szervezett «*gens d'armes*» (olv. «zsandarm») ezredet előbbi szervezésében az osztrák kormány is meghagyta, sőt hatáskörét déli Tirolra is kiterjesztette. Az ezred szárnyakra, minden szárny két szakaszra, a szakasz két plotone-ra oszlott, mely utóbbiak alosztályait az egyes őrsök képezték. A legénység 16 évi tettleges szolgálatra volt kötelezve, mely időből a három első évet, mint tanoncz (próba-csendőr), oktatás alatt töltötte; valóságos csendőrré csak ezen idő után s az általa letett vizsga eredményéhez képest neveztetett ki. Mint katonai testület, e «*gens d'armes*» ezred a katonai büntető törvények alatt állott, s a szolgálatot teljesítő csendőr az őrt álló katona kötelességeivel és jogaival volt felruházva.

A monarchia többi részében katonailag szervezett csendőrség csakis az 1848/9-ik évi harcok után állítatott fel. Ekkor 16 «*császári királyi csendőr-ezred*» szerveztetett, szintén szárnyakra, szakaszokra és őrsökre osztva. Az ezredek törzsállomáshelyei a következők voltak: 1. Bécs. — 2. Prága. — 3. Brünn. — 4. Lemberg. — 5. Pest. — 6. Győr. — 7. Nagyvárad. — 8. Nagy-Szeben. — 9. Temesvár. — 10. Zágráb. — 11. Laibach. — 12. Grác. — 13. Innsbruck. — 14. Mailand. — 15. Padua. — 16. Zára. A magyar korona országainak területén tehát hat csendőr-ezred állomásozott, melyek mindegyike 5—12 szárnyra oszlott, azon felül még egy-egy tartalék-szárnyal (Depôt-Flügel). Ezen ezredek első parancsnokai voltak: Vizeki Talián Ignác őrnagy (Pest), Ghimesi és gácsi gr. Forgách Móricz őrnagy (Győr), Gaál Alajos alezredes (Nagyvárad), Festertrei Riebel Károly őrnagy (Nagy-Szeben), Tapavitz Péter őrnagy (Temesvár) és Woinarovich János őrnagy (Zágráb). A többi tisztek közül Gosztonyi Imre, Békeffy Károly, Nagy István, Kvassay Lajos, Sujánszky Imre, Desseffy Miklós századosok stb. nevei bizonyítják, hogy ezen tiszti karban a magyar elem is jelentékenyen képviselve volt. A csendőr-legénység a sorhad ezreleiből válogatva osztatott be. Magas, erős testalkat, jó szellemi képesség, írni, olvasni tudás követeltetett tőle. A tettleges szolgálati kötelezettség 8 évre terjedt. Egy évi próbaszolgálat után az illető legénységi egyén vizsgát tett le, melynek kedvező eredménye folytán valóságos csendőrül vétetett fel, s mint ilyen, a tizedesi rendfokozatot nyerte.

A csendőrségi csapatok tehát kezdettől fogva *élite*-jelleggel (válogatott csapatok jellegével) bírtak, a mire nézve nem érdektelen egyebek közt a Gedeon altábornagy vezetése alatt állott pozsonyi cs. kir. katonai parancsnokságnak 1849. évi július 30-án kelt hirdetményére hivatkozni. Ebben ugyanis, a csendőrség felállításának köztudomásra juttatása mellett, egyszersmind következők is mondatnak: «*Ő Felsége*

ugy akarja, hogy a testület legénysége, mely a hadsereg legbátrabbjaiból és legmegbízhatóbbjaiból választatott ki — különös tiszteletben részesüljön. A csendőrség által végrehajtandó felsőbb parancsoknak tehát mindenki feltétlenül engedelmeskedni köteles. Az azoknak ellenszegülő bármely egyén legnagyobb szigorral megbüntettetik.»

Az ekkép rendszeresített csendőrség szervezését Fichtenstammi Kempen János altábornagy vezette, ki mint csendőrségi főfelügyelő (a melléje beosztott adlatussal, katonai, igazságügyi, gazdasági előadók-kal és hivatali segédszeméllyel) nemcsak hogy az összes csendőrségnek főparancsnoka volt, hanem az állam minden rendészeti ügyeinek is főnökévé tétett.*

A 16 ezred szervezése befejeztetvén, 1853. évi jul. végével a csász. kir. csendőrség létszáma következő volt:

1. Az ezredek törzseinél: 8 ezredes, 11 alezredes, 31 őrnagy, 6 százados (törzstiszti helyen), 16 főhadnagy és 18 hadnagyvezred-segédtszt, 18 hadbíró, 16 kezelőtiszt, 16 számvivő, 47 ezred-fourir, 18 fourir-gyakornok, 100 ezred-irnok, 18 foglár, 16 főkovács, 44 irodaszolga, 139 tiszti szolga, összesen 522 fő.

2. A szárnyaknál: 61 első-, 50 másodosztályu százados, 133 főhadnagy, 181 hadnagy, 59 szárnyfourir és 111 szárnyirnok, 684 őrnester (ebből 134 lovas), 765 valóságos tizedes (109 lovas), 1857 vice-tizedes (186 lovas), 125 kürtös (33 lovas), 1466 lovas és 12,208 gyalog csendőr, 425 tiszti szolgálal; tehát a szárnyaknál 18,125, együtvéve pedig 18,647 fő, 2307 lóval.

Ugyanekkor a Bécsben székelő csendőrségi főfelügyelőség állott: 2 altábornagy és 1 tábornokból. A felügyelőség katonai ügyosztályában: 1 ezredes

* A csendőrségnek a monarchia egész területén gyors és teljes szervezése körül szerzett érdemeiért 1852-ben az első osztályu vaskorona-renddel tüntettetett ki.

(egyszersmind iroda-igazgató), 1 másodoszt. százados, mint a főfelügyelő személyi segédtsztje; 1 másodosztályu százados, 3 főhadnagy, 1 hadnagy, mint beosztottak; 1 irodatiszt, 1 járulnok. Az igazságügyi osztályban: 1 őrnagy-hadbíró, 1 százados hadbíró, 1 irodatiszt. A gazdasági osztályban: 1 főhadbiztos, 1 főhadnagy-számvivő, 1 fogalmazó, 1 kezelő tiszt. A segédhivatalokban: 1 iktató, 1 irattárnok, 1 kiadó, 9 irodatiszt, 8 járulnok, 1 nyomdász.*

1851-ben a győri ezredparancsnokság feloszlatott s helyette egy másik Kassán állított fel. 1860-ban az egész monarchiában levő cs. kir. csendőrségi ezredek összes száma 10-re szállított alá; minek következtében 1861-ben a nagyváradai és temesvári ezred törzse feloszlatott ugyan, de Pozsony és Soprony székhelyekkel újabb ezredek szerveztettek, s az utóbbi ezred parancsnoka volt liblói lovag Graef Ede, akkor ezredes, jelenleg pedig lovassági tábornok és a m. kir. honvédség főparancsnokának adlatusa.

Az alkotmányos kormányzat időszakának bekövetkeztével Magyarországon 1867-ben a cs. kir. esendőrezredek mind feloszlatottak s a közbiztonsági szolgálat teljesítése újból az egyes törvényhatóságok közegeire (pandúrokra) bízott. Csakis az Erdélyben** és Horvát-Szlavonországokban létezett ezredek hagyattak meg, melyek (az osztrák örökös tartományokban továbbra is meghagyott csendőrezredekkel együtt) «országos csendőrpáncsnokság» nevet nyervén, a horvát-szlavonországi 8-ik, az erdélyi pedig 10-ik számú országos csendőrpáncsnokságnak neveztetett. Mindkét páncsnokság német szolgálati nyelvvel, személyes és fegyelmi ügyekben a közös hadügyminiszter hatósága alá rendelve, s állomá-

* Az Ehrenstein Frigyes által 1854-dik évre kiadott «Oesterreichischer Gendarmarie-Almanach» adatai.

** Az erdélyi csendőrezred törzse 1862-ben Nagy-Szebenből Kolozsvárra helyeztetett át.

nyuknak kiegészítési módja a régi maradt; alosztályaik következők voltak:

A kolozsvári (10. számú) országos csendőrparancsnokság 6 szárnyból s mindegyik szárny 2 szakaszból állott. A szárnyak székhelyei: Nagy-Szeben, Brassó, Maros-Vásárhely, Kolozsvár, Szászváros és Székely-Udvarhely.

A horvát-szlavon (8. számú) országos csendőrparancsnokság Zágrábban, a zágrábi és eszéki szárnyakra oszlott két-két szakasszal. De a horvát-szlavon katonai harárörvidéken akkor még ezenkívül a *cs. kir. szerezsan-csapat* is fennállott, 3 szárny- és két-két szakasparancsnoksággal.

A következő években azután megkezdődtek a hivatalos tárgyalások az iránt, hogy az erdélyi és horvát-szlavon csendőrség a közös hadügyminiszter fennhatósága alól a magyar kormány által átvétessék. Az ország képviselőházában is — főkép az évi költségvetések tárgyalása alkalmával — a csendőrség ügyének tisztába hozatala ismételten sürgettetett; különösen pedig a képviselőháznak 1873. évi február hó 8-án tartott országos ülésében a pénzügyi bizottság által következő javaslat tétetett: «a bizottság elkerülhetlenül szükségesnek tartja, hogy azon törvény kívüli állapotnak, melyben az erdélyi csendőrségnek törvényhozás útján szabályozását nem látván többé halaszthatónak: fölhivandónak véli a belügyminisztert, hogy terjeszsen a ház elé javaslatot ezen kérdés végleges megoldása iránt, vagy az 1870. XL. törvenyzikknek, mely szerint a rendőrség kezelése a törvényhatóságok jogköréhez tartozik, Erdélyben leendő végrehajtása által, vagy ha ezt a viszonyok nem engedik, a köztörvényhatóságok rendezéséről szóló törvény illető szakaszainak Erdélyre vonatkozólag leendő módosítása által; akár pedig az országos rendőrségi törvényjavaslat előterjesztése által kezdeményezze a kérdés mielőbbi törvényes megoldását.» E javaslat a képviselőház által határozattá is emel-

tetett; minthogy azonban az országos rendőrségről szóló törvényjavaslat kellő előmunkálat nélkül betervezhető nem volt; a csendőrségnek az erdélyi részben is rögtöni felosztása pedig az ottani közbiztonságra nézve igen káros következményekkel járhatott volna (a mint ezt egyesek a képviselőház ülésében is hangsúlyozták): nem a pénzügyi bizottság javaslatában említett három mód valamelyike szerinti megoldás, hanem egyelőre csak az erdélyi és horvát-szlavon csendőrségnek — mely előbbi a közbiztonsági szolgálat tekintetében már úgyszólván a m. k. belügyminiszterium hatósága alatt állott — személyi és fegyelmi ügyeire nézve a közös hadügyminisztertől a m. kir. honvédelmi miniszterium hatósága alá adása iránt folytatott a magyar kormány tárgyalásokat. A hosszadalmas tárgyalások tényleges eredményre csakis borosjenői *Tisza* Kálmán kormányra jutása, illetőleg belügyminiszterré történt kineveztetése után vezettek. 1875-ben ugyanis egy arra kijelölt vegyes bizottság, (melynek tagjai: liblói lovag *Graef* Ede lovassági tábornok, honvéd-főparancsnoksági adlatus, továbbá a m. kir. belügyminiszterium részéről jekel- és margitfalvi *Jekelfalussy* Lajos, akkor osztálytanácsos, a közrendészeti és közbiztonsági ügyosztály vezetője, végre a horvát-szlavon-dalmát országos kormány részéről *Koppitsch* Otto csendőr-ezredes és *Milics* György országos kormányti titkár voltak) abban állapodott meg, hogy 1875. évi július hó 1-jével a cs. és kir. közös hadügyminiszter hatósága alól úgy az erdélyi, mint a horvát-szlavon csendőrség a m. kir. honvédelmi miniszter hatósága alá menjen át, s a szolgálati nyelv előbbinél magyar, utóbbinál horvát legyen. A közös hadügyminiszter ellenzése következtében — ki a csendőrség szervezésének a törvényhozás útján leendő végleges rendezéséig az ideiglenes átadáshoz hozzájárulni nem volt hajlandó — a tárgyalásokat mindamellett is még folytatni kellett, míg végre az 1876. évi márczius hó 17-én kelt legfelsőbb elhatározás következtében ugyanazon évi

május hó 1-jén a már többször említett két országos csendőrparancsnokság a magyar, illetőleg a horvát-szlavon-dalmát országos kormány által átvétetett, s egyik «*magyar királyi erdélyi csendőrparancsnokság*», a másik «*magyar királyi horvát-szlavon csendőrparancsnokság*» elnevezést nyert. A csendőrségnél fölmerülő bűnügyekben való eljárásra az illető (kolozsvári és zágrábi) honvédkerületi hadbíróságok jelöltettek ki; a fegyelmi fenyítő és a becsületügyi eljárásra nézve kimondatott, hogy azok a honvédségével azonosak legyenek.

A magyar kormány által átvett erdélyi csendőrség előjárói az átvétel idejében következők voltak:

Belügyminiszter: Borosjenői **TISZA** Kálmán. A belügyminiszteriumban a közbiztonsági és közrendészeti osztály főnöke: Jekel- és margitfalvi Jekel-falussy Lajos miniszteri tanácsos.

Honvédelmi miniszter: Keresztesi **SZENDE** Béla. A honvédelmi miniszteriumban a csendőrségi ügyek előadója: Schatz Lajos csendőr-őrnagy, ki előbb a 10. (erdélyi) országos csendőrparancsnokság parancsnoka volt; a honvédelmi miniszteriumba az 1876. évi június hó 26-án Ischlben kelt legfelsőbb elhatározással rendeltetett be, s rendelkezésére *Ujhegyi* Béla, oda szintén beosztott főhadnagy adatott.

Csendőr- parancsnokság	A törzsnél								Összesen		
	törzstisztek, mint parancsnokok	főhadnagy v. had- nagy m. segédtsízt	számvivő	kezelő altisztek	hadírnokok	írnokok	irodaszolgák	tisztek	legénység		
Erdély részére	1	1	1	2	—	1	2	3	5		
Horv.-Szlavon- ország részére	1	1	1	—	1	1	1	3	3		
Összesen	2	2	2	2	1	2	3	6	8		

A m. kir. erdélyi csendőrség parancsnokává **Török** Ferencz őrnagy, akkor a m. kir. 32. (belső-szolnoki) honvédtáborparancsnoka neveztetett ki. Rajta kívül a csendőrparancsnokság törzséhez tartoztak: *Lu-kács* Mózes főhadnagy (segédtsízt) és *Entresz* Kornél I. osztályú százados (számvivő).

Szárnyparancsnokok voltak a következő I. osztályú századosok: *Schwarcz* Károly (Kolozsvár), *Tisóczky* László (Brassó), *Neugeboren* Gusztáv (Maros-Vásárhely), *Várhegyi* Lajos (Nagy-Szeben).

Szakaszparancsnokok voltak: *Sönser* Nándor, *Beck* Gusztáv és *Himmler* Róbert II. oszt. századosok; *Móricz* Vendel, *Kárpáthy* Kamillo, *Rusz* Illés, *Kovács* Béla főhadnagyok; *Rákóczy* Miklós, *Groze* Győző és *Lex* János hadnagyok.

A legénységi állomány kiegészítési módja annyiban szenvedett változást, hogy a csendőrséghez a sorhadban még esetleges szolgálatot teljesíteni tartozó és oly egyének, kiknek védkötelezettsége felett végleges határozat még nem hozatott, fölvehetők nem voltak. A szolgálati idő 3 évre, a próbaszolgálat 6 hónapra határozatott.

A magyar kormány által ekkép átvett csendőrségnek az 1876. évben megállapított létszámát a következő táblázatos kimutatás tünteti elő:

A szárnyaknál								Főösszeg		
I.	II.	főhadnagyok	hadnagyok	őrmesterek	örvezetők	csendőrök	Összesen		tisztek	legénység
osztályú századosok							tisztek	legénység		
4	2	3	3	38	115	622	12	787	15	792
1	1	3	3	8	71	401	8	480	11	483
5	3	6	6	46	186	1023	20	1267	26	1275

Míg így szervezve, az erdélyi csendőrség feladatának megfelelni teljes erővel törekedett, és törekvései eredményeül úgy az ottani polgári hatóságok, mint általában a lakosság részéről is elismerésben, tiszteletben részesült: addig az ország egyéb részeiben a megyei rendőrség fogyatkozásai miatt a panaszok mindegyre megújultak, s a lakosság az ily szervezetű közbiztonsági őrtestület iránti bizalmát elveszítette. Több helyen ennek következtében a lakosok egyes magánvállalkozókkal, úgynevezett «felelős»-ökkel szerződtek, olyformán, hogy azok meghatározott évi díjért az ő vagyonuk felett is örködtek, s a gonosztevők által netán okozandó károkért a bér fejében magukat kárterítésre is kötelezték. Másrésről azonban az erdélyi csendőrség állapota is csak ideiglenesnek volt tekintendő. Törvény szerint ugyanis a közbiztonsági szolgálat az egyes törvényhatóságok rendelkezése alá tartozott, és így az erdélyi csendőrség ügye még a magyar kormány általi átvétel után is végleges rendezésre várt,

Ily körülmények között tehát sürgős szükségnek bizonyult a közbiztonsági szolgálatnak az ország egész területén újjászervezése; de a mire nézve igen számos és nagy nehézségek forogtak fenn. A katonailag szervezett csendőrség, épen úgy mint Erdélyben, itt is legtöbb biztosítékot adónak látszott, s az így szervezett csendőrség iránt a magyar közvélemény bizalmatlansággal nem is viseltetett mindenkor. Hiszen a lombardiai mintára szervezendő csendőrség behozatalát több magyar főúr már az 1848. év kezdetén indítványozta, s midőn a kormány pénzügyi nehézségekre hivatkozott, az akkor Pozsonyban volt országgyűlés főrendiházának tagjai e célra közadakozás útján jelentékeny összeget is (mintegy 60,000 frtot) gyűjtöttek össze. Tagadhatlan azonban, hogy az 1848. év utáni idők politikai eseményei az akkori csendőrség iránt a magyar közvéleményt oly kedvezőtlenül hangolták, hogy a közbiztonsági szolgálatnak katonai testület által végeztetése ellen, a régi vissza-

emlékezések alapján, tőle csakis tiltakozás volt várható.

Ismét borosjenői *Tisza* Kálmán, a belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök közmondásos erélyére, előítéletet nem ismerő államférfiúi gondoskodására és az ország képviselőtestületének benne helyezett bizalmára volt tehát szükség, hogy a közbiztonsági szolgálat a viszonyoknak legmegfelelőbb módon legyen szervezhető.

A belügyminiszteriumban (jekel- és margitfalvi *Jekelfalussy* Lajos, miniszteri tanácsos) és a honvédelmi miniszteriumban (*Schatz* Lajos csendőralezredes) végezett kimerítő előmunkálatok s a két miniszterium közötti hosszabb tárgyalások után 1880. évi november hó végén az országgyűlés képviselőháza elé «a közbiztonsági szolgálat szervezéséről» és «a csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről» két külön törvényjavaslat terjesztetett be,* előbbi a belügy-, utóbbi pedig a honvédelmi miniszter által; mely törvényjavaslatokkal tulajdonképen az Erdélyben már életben levő csendőrségnek az ország többi részeire nézve is törvénybe iktatása javasoltatott.

A «közbiztonsági szolgálat szervezéséről» szóló törvényjavaslat kimondván, hogy ezen szolgálat ellátására katonailag szervezett magyar királyi csendőrség állíttatik fel, Magyarország területét hat csendőr kerületre osztotta, ugyanannyi csendőr kerületi parancsnoksággal, s az egyes kerületekhez tartozó megyéket névszerint elsorolta. A kerületek következők: I. Kolozsvár 4 szárnyparancsnoksággal, II. Szeged 3, — III. Budapest 3, — IV. Kassa 3, — V. Pozsony 2 — és VI. Székesfehérvár 3 szárnyparancsnoksággal. Az I. kerületben a csendőrség már szervezve van, a II. kerületben 1882. év január 1-re, a többi kerületekben pedig fokozatosan a körülményekhez képest lesz a csendőrség szervezendő. A szolgáló közbiztonsági kö-

* Az 1878—81. évi országgyűlés irományai XX. kötet 831. és 832. szám.

zegek lehetőleg továbbra is alkalmazandók. Személyi és fegyelmi ügyekben a csendőrség a honvédelmi, a közigazgatási és rendőri szolgálati viszony tekintetében a belügyminiszter hatósága alatt áll. Csendőrök fegyelmi és büntügyeiben eljárni kizárólag a magyar királyi honvédbíróságok illetékesek. Tisztek kinevezése iránt ő császári és apostoli kir. Felségéhez előterjesztés a honvédelmi miniszter által, a belügyminiszter beleegyezésével tétetik. Szervezeti és szolgálati utasítás, valamint öltözet és fegyverzet a belügy- és honvédelmi miniszterek által állapíttatik meg és adatik ki.

E törvényjavaslathoz csatolt indokolás egyebek közt a következőket tartalmazta:

«A közbiztosság állapotáról, a belügyminiszteriumhoz több évek során beterjesztett jelentésekből meggyőződés szereztetett, hogy a jelenlegi közbiztossági szolgálat nem kielégítő.

«Beható tanulmányozás folytán meg kellett győződnöm arról, hogy a megváltozott viszonyok között, a régi alapokon szervezett közbiztossági szolgálat a méltányos és jogos igényeknek többé meg nem felelhet.

«Egyes törvényhatóságok is ismételten sürgették, hogy a közbiztossági szolgálat az állam által átvétvén, mielőbb új alapokon szerveztessék, s általában meg kellett győződnöm arról, hogy a közbiztossági szolgálat új alapokon szervezése az oly fontos személy- és vagyonbátorság veszélyeztetése nélkül tovább nem halasztható.

«A magyar királyi csendőrség intézménye az erdélyi részeken majdnem 14 év lefolyása alatt nemcsak czélszerűnek, de kitűnőnek is bizonyulván, ezen szervezet tartatik a kormány által legalkalmasabbnak, s azért kéri a törvényhozás elhatározását arra, hogy a közbiztossági szolgálat ellátására az ország egész területén magyar kir. csendőrség szerveztessék.

«Ezen rendszer értelmében a csendőrség a közbiztossági teendők tekintetében a belügyminiszterium,

illetőleg a közigazgatási hatóságok alá helyeztetik, míg a személyes ügyeket illetőleg a honvédelmi miniszterium alatt, s így katonai fegyelem alatt áll.

«Tekintettel ezen személyi alárendeltségre és fegyelmi eljárásra, a törvényjavaslatban a csendőri kerületeknek száma és kerete épen úgy vétetett fel, mint az a honvédparancsnokságokra meg van állapítva.

A «*csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről*» szóló törvényjavaslat szerint: ezen állomány önként jelentkező egyénekből egészített ki, a kik lehetnek kiszolgált (igényjogosult) altisztek, hadkötelezettségüknek teljesen eleget tett egyének, a hadseregből huzamosan szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok vagy honvédek; de az utóbb említett négy rendbeli jelentkezők mozgósításkor a csendőrséghez be nem léphetnek. Szolgálati kötelezettség 3 év, azon túl pedig évről évre önkéntesen meghosszabbítható. Azoknak, kik a hadseregből vagy a honvédségből lépnek be s a csendőrségnél 4 évig szolgálnak, összes szolgálati idejükből a honvédségnél töltendő két utolsó év elengedtetik. A hadseregből vagy honvédségből belépett csendőrök, a csendőrségnél töltendő szolgálatuk idejére nézve, időnkénti fegyvergyakorlatokra, ellenőrzési szemlékre, általában a tényleges szolgálatra behívás alól föl vannak mentve és mozgósítás esetében is a csendőrségnél hagyatnak meg.

E törvényjavaslat következőkép indokoltatott:

«A közbiztossági szolgálat megfelelő voltának első föltétele: az ezt teljesítő közegek arravalósága.

«S miután ennek egyik lényeges biztosítéka abban rejlik, hogy a csendőrséget minél több jelentkező közül lehessen kiválasztani, a jelen javaslat egyik föelvé: hogy az ezen szolgálatba való beléphetés lehetőleg minden arra alkalmas egyén számára biztosíttassék.

«E tekintetben azonban némi akadályt képez a védtörvény és a honvédségi törvényeknek több rendbeli határozványa.

«Gondoskodni kellett tehát ezen akadályoknak törvényhozási úton való elhárításáról.

«De ha e javaslat a belépésre csak a lehetőséget adná meg: a mi viszonyaink közt csupán félrendszabályt alkotna. Egyfelől a csendőrségi szolgálat természete következtében, másfelől meg a kitűzött fontos állami cél megvalósítása végett szükséges a csendőrségi legénységnek oly előnyöket biztosítani, a melyek az ezen szolgálatba való belépésre ösztönül szolgáljanak.»

(Ily előnyök: a csendőrök védkötelezettségi idejéből 2 évnek elengedése, fegyvergyakorlatokra be nem hívás, mozgósítás esetén is a csendőrségnél meghagyás stb.)

A képviselőház elé terjesztés után az előbbi törvényjavaslat a közigazgatási, ez utóbbi pedig a véderő-bizottságnak kiadatott.

A véderő-bizottság (előadója ifj. gr. Ráday Gedeon) a neki kiadott törvényjavaslaton csupán irányi módosításokat tett, s 1880. deczember 17-én beterjesztett jelentésében hangsúlyozta, hogy *«hazánkban a csendőrséget helyesen és sikeresen szervezni csakis katonailag lehet és az csak akkor felel meg feladatának, ha katonai fegyelem alatt állandó»*. A legénység részére némi kedvezményt szintén szükségesnek tart; «mert igen kívánatos, hogy minél több számmal legyenek azok, kik úgy a hadsereg, mint a honvédségből a csendőrséghez átlépni óhajtanak.»*

A közigazgatási bizottság (előadója Péchy Jenő) a hozzá utasított másik törvényjavaslatot szintén 1880. deczember 17-én terjesztette be, és — mint jelentése mondja — a törvényjavaslatot «hosszas és beható megvitatás után, a csatolt belügyminiszteri indokolás alapján, általánosságban elfogadta, s mint a személy- és vagyonbiztonság feltételéhez megkívántató s *csakis elismeréssel fogadható üdvös reformot* elfogadás végett a t. képviselőháznak is ajánlja.

* Az 1878—81. évi országgyűlés irományai XXI. kötet 867. szám.

«A részletekre vonatkozólag a bizottság szükségesnek tartja a törvényjavaslat hatályát, Budapest főváros kivételével, mely külön törvény által szervezett állami rendőrséggel bíró, *a szab. kir. és külön törvényhatósági joggal felruházott városokra is kiterjeszteni*, s ebből kifolyólag a 2. §. 1. kikezdését következőleg módosítja:

«Magyarország területe, Budapest főváros kivételével, hat csendőr-kerületre osztatik» stb.; a kerületeket jelző további 2., 3., 4., 5., 6., 7. kikezdésekben pedig, az illető kerületek területébe eső sz. kir. és külön törvényhatósági joggal felruházott városokat is felsorolja.

«A bizottság fentebbi határozatából kifolyólag, melylyel a sz. kir. és külön törvényhatósági joggal felruházott városoknak a helyi rendőrség fentartása iránti kötelezettsége nem érintetik, az azokban teljesítendő közbiztonsági szolgálat s költségeinek megállapítását tartalmazó külön törvény szükségét a bizottság egy új, a 3. §-ban hangsúlyozza, utasítván a belügyminisztert, a törvényjavaslatnak az 1881. év folyamán leendő beterjesztésére.»*

Hangsúlyoztatott a bizottságban azon óhaj is, hogy bűnügyekben a csendőrség polgári törvénykezés alá helyeztessék. Tekintve azonban a csendőrség katonai rendszerét, mindaddig, míg egy újabb törvény a katonai bűnügyeket általában polgári törvénykezés alá nem helyezi (mely esetben az a csendőrségre is ki fog terjesztetni), a bizottság szükségesnek találta annak a törvényjavaslat értelmében meghagyását.

Országos ülésben tárgyalás alá a törvényjavaslatok 1881. évi január hó 17., 18. és 19. napjain kerültek. Általánosságban tárgyalás alapjául azokat úgy a kormánypárt, mint a mérsékelt ellenzék elfogadta, és mellőzésüket csupán a közjogi ellenzék kívánta, e kívánságát kizárólag csak az 1848 utáni időszakra

* Az 1878—81. évi országgyűlés irományai XXI. kötet 878. szám,

hivatkozó politikai okokkal támogatván. A mi a katonai szervezetet illeti, annak szükségét még a közjogi ellenzék egyik vezérférfia (Irányi Dániel) is elismerte; azonban a beterjesztett törvényjavaslat mellőzésével a belügyminisztert arra utasították, hogy «a közbiztonsági szolgálat rendezése iránt a törvényhatóságok önkormányzati jogainak fentartása alapján törvényjavaslatot terjeszsen elő.» — Többeknek felszólalásai és a miniszterelnök ismételt válasza után az egyik törvényjavaslat (a közbiztonsági szolgálat szervezéséről), a képviselőháznak felállás útján történt szavazásával általánosságban elfogadtatott. A részletes tárgyalás folyamán ismét élénk vita fejlődött ki, különösen Pulszky Ágost azon indítványára nézve, hogy a csendőrség bűnügyekben ne a honvédbíróságok illetékessége, hanem a polgári törvénykezés alá tartozzék. Ez indítványt különösen Szilágyi Dezső is pártolta, azzal indokolván, hogy a csendőröket hivatásuk minduntalan a polgárok magánviszonyaival hozza érintkezésbe, ennél fogva visszaéléseket is könnyebben elkövethetnek, a melyekkel szemben a hadbíróóságok az egyéni szabadság védelmére nézve elegendő biztosítékot nem adnak. Pulszky indítványa ellen Baross Gábor és Tisza Kálmán miniszterelnök szólaltak fel, utóbbi egyebek közt azt hangsúlyozván, hogy ha valamit akarunk, annak következményeit is akarnunk kell; ha tehát a csendőrségnek katonai szervezetet adunk, a csendőröket bűnügyekben hadbíróóságok illetékessége alá kell adnunk, mindaddig, míg egy újabb törvény valamennyi katonai egyénre nézve másképp nem intézkedik. Különben megjegyzi, hogy e most törvénybe iktatni javasolt rendszer az erdélyi részben már régebb óta érvényben volt, és egy ízben sem emeltetett panasz a miatt, hogy a csendőrök által netán elkövetett visszaélés büntetlenül maradt volna.

A vitának bezárása után névszerinti szavazás történt a következő eredménnyel: 445 képviselő közül 34 horvátországi képviselő nem szavazott és így ma-

radt 411. Ezek közül elnök nem szavazván és távol levén 134, igennel szavazott 149, nemmel 137; úgy hogy a többség a bizottsági szövegezést elfogadván, a módosítványok elestek.*

A csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről szóló törvényjavaslatot ezek után a képviselőház minden vita nélkül elfogadta.

Miután a törvényjavaslatokhoz a főrendiház is hozzájárult, azok 1881. évi február hó 14-én ő császári és apostoli királyi Felsége által szentesítettek, másnap (február 15-én) az országgyűlés mindkét házában kihirdették, s azután mint 1881. évi II. és III. törvényczikkek az Országos Törvénytárban közétették.

Az ekkép megalkotott törvények határozványaiból kifolyólag még a következő intézkedések történtek:

Meghozott az 1881. évi LXXI. törvényczikk, mely a m. kir. csendőrség nyugdíjigényeit rendezvén, kimondja, hogy a csendőrtisztek nyugdíjazására nézve ugyanazon elvek állanak fenn, mint a honvédtisztekére, azonban a csendőrségi szolgálati pótdíj a nyugdíj megállapításánál szintén számíttatik. Csendőrlegénységi egyének nyugdíjaira nézve a nyugdíjképes államszolgák részére fennálló szabályok alkalmazandók. A csendőrtisztek és legénység özvegyeinek és árváinak nyugdíjazása tekintetében a polgári államszolgálatban alkalmazott személyek részére érvényes szabályok alkalmaztatnak.

A belügyminiszterium részéről beterjesztetett az 1881. III. t.-cz. 3. §-ában említett törvényjavaslat, mely — mint 1882. évi X. törvényczikk — törvénynyé vált s a következő határozványokat tartalmazza:

* A törvényjavaslat czímében eredetileg «közbiztonsági» szolgálat állott, a kormányelnök nyilatkozata szerint azért, mert ezt több tekintélyes nyelvész nézete támogatta; a közigazgatási bizottság előadója indítványára azonban a képviselőház ezt «közbiztonsági szolgálat»-ra módosította. (Az 1878—81. évi országgyűlés képviselőházának naplója XVI. kötet 330, 331 és 332-ik országos ülések.)

Törvényhatósági joggal felruházott városok úgy bel-, mint külterületén a csendőrség rendes szolgálatot nem teljesít. Ily területen áthatolva, a tetten ért törvényt áthágók irányában, szolgálati utasítása értelmében jár el, a letartóztatottakat azonban az illető város rendőri hatóságának adja át. Oly egyes esetekben, midőn a csend, rend és közbiztonság az illető városi rendőrség által fenn nem tartható, a városi hatóság főnöke vagy törvényes helyettese a csendőrség segédkezését igénybe venni jogosult. Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy azon esetben, ha egyes törvényhatósági joggal felruházott városok, a melyek az ország azon részében fekszenek, melyben a csendőrség már rendezve van, vagy rendezés alatt áll, a rendőri teendők végrehajtását csendőrök által kívánják eszközölni: az ezen szolgálat után az illető város által megtérítendő költségekre nézve azzal szerződésre lépjen. Az ily módon létrejött szerződések az államra nézve kötelezőkké akkor válnak, mikor az azokból eredő kiadásoknak és bevételeknek a belügyminiszteri költségvetésbe fölvétele iránt a törvényhozás határozott.

Ugyancsak az 1881. évben kiadtak a m. kir. belügy- és honvédelmi miniszteriumok által a m. kir. csendőrség szervezeti és szolgálati utasításai, melyek e testületnek hivatására, hatáskörére, föl- és alárendeltségi viszonyaira, tagozására, szolgálatkezelésére vonatkozólag stb. részletes határozványokat tartalmaznak; az azon évi szeptember hó 8-án Mező-Kövesden kelt legfelsőbb elhatározással pedig a m. kir. horvát-szlavon csendőrség részére összeállított «öltözeti és felszerelési szabályzat» is jóváhagyatott, mely szerint a csendőrségi tisztek részére díszöltönyül a honvédségnél rendszeresített »attila» viselése lett elrendelve, de buzérvörös hajtókával; a legénység részére az addigi kabátok helyett más díszöltöny egyelőre be nem hozatott. A lőfegyverekre nézve kimondatott, hogy a m. kir. I. számú csendőrkerületi (kolozsvári) és a m. k. horvát-szlavon

csendőrparancsnokságnál a «Fruwirth»-féle tárpuska meghagyassék, míg ellenben az újonnan felállítandó csendőrkerületek számára a «Kropatschek»-féle tárkarabély lett rendszeresítve.

A m. kir. honvédelmi és a közös hadügyminiszteriumok által a közös hadseregbeli és honvédségi tisztekhez felhívás intéztetett, hogy a szervezésbe vett csendőrséghez próbaszolgálatra való felvétel végett jelentkezzenek. E felhívások következtében a jelentkezők száma a 360-at túlhaladta, s közülök egyelőre 8—9 kiszemeltetvén, ezen jelentkezők próbaszolgálatra berendeltettek.

A mi már a tényleges szervezést illeti, az újonnan felállítandó II. (szegedi) csendőrkerület parancsnokává *Török Ferencz* ezredes — akkor az I. (kolozsvári) csendőrkerület parancsnoka — szemeltetett ki, s egyzersmind az új parancsnokságnak minden tekintetbeni szervezésével megbízott (1881. évi június 23-án kelt 2830. eln. számú honv. min. rend.). Intézkedései folytán az I. számú csendőrkerületi parancsnokság egy-egy szárnyánál a felállítandó II. kerület egy-egy szárnyához tartozó gyalog és lovas legénység képeztetett ki, teljesen felszereltetett (fegyverzet, háttaslovak s nyeregszerelék kivételével), s a kerületi parancsnokság által kibocsátott menetrend szerint, több csapatokra osztva, rendeltetési helyére útnak indított. Az altisztek kiképzését egy *Déván, Groze Nicefor* csendőrhadnagy parancsnoksága alatt, megfelelő számú segédoktatókkal felállított csendőrségi altiszti iskola végezte. A lovas csendőrök részére szükséges háttaslovak beszerzése s az e tekintetbeni felszerelés körüli teendőkkel *Stesser György* százados (ki előbb a cs. és kir. 5. huszárezrednél szolgált) bizatott meg.

A II. számú csendőrkerületi parancsnokság törzse Szegedre 1881. évi november hó 25-én érkezett, míg a többi tiszt és legénység azon hó végével és decz. hó 1-jén szállotta meg a kerület területét. Szolgálati működését ezen új parancsnokság 17 tiszt, 698 gyalog és 167 lovas csendőrből álló rendszeresített álló-

mánynyal 1881. évi december hó 31-én éjjeli 12 órakor, illetőleg 1882. évi január 1-én kezdte meg. Parancsnoka *Török* Ferencz ezredes, parancsnoki helyettese *Nengeboren* Gusztáv őrnagy lett, míg ugyanakkor az I. számú csendőrkerület parancsnokává *Tisóczky* László őrnagy, parancsnoki helyettesévé báró du Mont de Beaufort-*Várhegyi* Lajos neveztetett ki.

1882-ben a belügy és honvédelmi miniszteriumok által elhatároztatott, hogy az I. számú csendőrkerületi parancsnokság a kassai (IV.), a II. csendőrkerületi parancsnokság pedig a budapesti (III. sz.), újonnan felállítandó csendőrkerületi parancsnokságokat szervezze. A szervezés ismét a szegedi csendőrkerület felállításánál már jónak bizonyult rendszer szerint történt s 1883. évi január hó 1-jével a budapesti és kassai csendőrkerületi parancsnokságok szolgálati működésüket megkezdték. Rendszeresített állománya előbbinek 18 tisztből, 421 gyalog és 416 lovas csendőrből, utóbbinak pedig 19 tisztből, 783 gyalog és 135 lovas csendőrből állott. Parancsnoka lett a III. számú csendőrkerületnek *Török* Ferencz ezredes, parancsnoki helyettese *Sönser* Nándor őrnagy, a IV. számú csendőrkerületnél parancsnok *Tisóczky* László alezredes, parancsnokhelyettes gróf *Beckers* Alfonz őrnagy. Ennek következtében továbbá parancsnokká az I. kerülethez báró du Mont *Várhegyi* Lajos őrnagy, a II. kerülethez *Neugeboren* Gusztáv őrnagy, parancsnoki helyettesekké pedig báji *Patay* András és báró *Földváry* Lajos őrnagyok neveztetek ki.

Végre az 1883. évben az V. (pozsonyi) és a VI. (székesfehérvári) csendőrkerületi parancsnokságok állítottak fel. Minthogy azonban a csendőrkerületi parancsnokságoknak ily gyors felállítása következtében előrelátható volt, hogy a legénységi állomány önként jelentkező egyénekből kiegészíthető nem leendő, az V. és VI. számú csendőrkerületek legénységi állományának kiegészítéséről más módon kellett gondoskodni. Az 1883. évi XXVII. törvényczikk tehát kimondotta, hogy az 1879., 1880. és 1881. években

besorozott honvédek szolgálattételre ideiglenesen (1883 szeptember 1-től 1885 június 1-ig) a csendőrséghez beosztathatók lesznek; de viszont a beosztottak azon kedvezményben részesülnek, hogy a csendőrségnél töltött szolgálatidejük — az első három hó kivételével — katonai szolgálatul kétszeresen számítatik, s kik a csendőrségnél legalább egy évet kitöltenek, a honvédséghez fegyvergyakorlatra többé be nem hivatnak. E törvény alapján 1883. évi szeptember hó 1-jével 1200 ilyen honvéd lett a csendőrséghez beosztva, miáltal az V. és VI. számú csendőrkerületi parancsnokságok legénységi állományának kiegészítése is lehetővé válván, e parancsnokságok területeiket meg is szállották s azokon a közbiztonsági szolgálatot — előbbi 16 tisztből s 739 legénységi egyénekből, utóbbi 17 tisztből s 767 legénységi egyénekből álló állománnyal — 1884. évi január hó 1-jével megkezdték. Parancsnoka lett az előbbinek gróf *Beckers* Alfonz őrnagy, utóbbinak *Sönser* Nándor őrnagy; parancsnoki helyettes ott *Lukács* Mózes, itt hilibi *Haller* Béla századosok. A III. számú csendőrkerületi parancsnokságnál ekkép megürült parancsnok-helyettesi állásra *Stesser* György százados, a IV. sz. csendőrkerületi parancsnokságnál pedig *Ujhegyi* Béla százados neveztetett ki.

1884. évi január hó 1-jével tehát a m. kir. csendőrség szervezése befejeztetett és ez intézmény a közbiztonsági szolgálatot azon nappal az ország egész területén (a főváros és a törvényhatósági joggal felruházott városok területeit kivéve) átvette.

A szervezés körül szerzett kiváló érdemeiért 1884. évi márczius hó 13-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározással Ő cs. és ap. kir. Felsege jekel- és margitfalvi **JEKELFALUSSY** Lajos belügyminiszteri tanácsosnak, valamint e részbeni buzgó működéseért *Szabó* László belügyminiszteri fogalmazónak legfelsőbb elismerését nyilvánítani, — s ugyanakkor kelt legfelsőbb elhatározásával, szintén a m. kir. csendőrség szervezése és felállítása körül szerzett érdemek elismerésül;

Schatz Lajos csendőr-ezredes és a m. k. honvédelmi miniszterium IV. (csendőrségi) ügyosztálya főnökének a *Ferencz József-rend középkeresztjét*, —

Stesser György, m. kir. 3. számú csendőrkerületi parancsnokságbeli 1. oszt. százados-parancsnokhelyettesnek a *Ferencz József-rend lovagkeresztjét*, és

Entresz Kornél m. kir. 3. számú csendőrkerületi parancsnoksági 1. oszt. százados-számvivőnek a *koronás arany érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni, és megengedni méltóztatott, hogy ugyanazon alkalomból

Török Ferencz m. kir. 3. számú csendőrkerületi parancsnokságbeli ezredesnek,

Tisóczky László m. kir. 4. számú csendőrkerületi parancsnokságbeli alezredesnek,

Neugeboren Gusztáv 2.,

Báró du Mont de Beauforti-Várhegyi Lajos 4. és

Sönser Nándor m. kir. 6. számú csendőrkerületi parancsnokságbeli őrnagynak, továbbá

Ujhegyi Béla m. kir. 4. számú csendőrkerületi parancsnokságbeli 1. oszt. százados parancsnokhelyettesnek, és

Kovács Béla m. kir. 2. számú csendőrkerületi parancsnokságbeli II. oszt. századosnak a *legfelsőbb dicsérő elismerés* nyilvánítottassék.

Ezek után még csak néhány, az intézmény továbbfejlődésében alárendeltheb jelentőségű mozzanatot kell e helyen fölemlítenünk.

1884. évi január hó 1-jével (az 1883. decz. 2-án kelt legfelsőbb elhatározás következtében) minden csendőrkerülethez egy-egy, századostól lefelé való rendi fokozatban álló honvéd hadbíró osztatott be, ki mint a csendőrkerületi parancsnok igazságügyi előadója, az azon kerületnél előforduló csendőrségi bűnügyek ellátására is hivatva van. Ez újabb intézkedés által nemcsak a csendőrség fegyelmi és bűnügyeinek gyorsabb elintézése vált lehetővé, hanem egyszersmind — a honvédség főparancsnoka részéről a bírói felsőbbbségi jognak (jus gladii) részben való

átruházása folytán — a csendőrkerületi parancsnokok hatásköre is jelentékenyen gyarapodott.

1885. évi ápril hó 17-én kelt legfelsőbb elhatározással egy új öltözeti és fölszerelési szabályzat tervezete hagyatott jóvá, mely a m. kir. és a m. kir. horvát-szlavon csendőrség részére díszöltönyül az attila helyett «dolmányt» rendszeresít. — Az ugyanazon hó 25-én kelt legfelsőbb elhatározással pedig a cs. és kir. közös hadügyminiszterium által kezelt «Kempen-alap» (jelvényes kitüntetéssel bíró csendőrök díjazására), valamint a cs. kir. osztrák honvédelmi miniszterium által kezelt s 1857-ben a volt cs. kir. csendőrség általános tömeg-fölöslegeiből alapított «csendőrségi jutalmazási alap» felosztása rendeltetvén el, az előbbiből 39,700 forint névértékű tőke, az utóbbiból pedig 11,945 frt 85 kr, készpénz-összeg különítettett ki s adatott a m. kir. honvédelmi miniszterium önálló kezelése alá. E tőkék kamataiból fizettetnek a jelvénytótdíjak és adatnak ő Felsőge legmagasabb születése napján jutalomdíjak a közbiztonsági szolgálatban magukat kitüntető altisztek és csendőröknek.

Ugyanazon évi június hó 1-én, az 1883. XXVII. törvényczikk értelmében a csendőrséghez beosztott honvédek szolgálati ideje letelvén, a csendőrlegénységi állományban ismét jelentékeny, és pedig:

az I. számú csendőr-kerületnél	87
a II. „	356
a III. „	148
a IV. „	150
az V. „	234
a VI. „	312
összesen	1284

főnyi hiány mutatkozott. A honvédelmi miniszterium rendeletével tehát 1885 június 1-től, majd pedig deczember 1-től kezdve, hat havi időtartamra, megfelelő számú honvédlegénység vezényeltetett a csend-

örséghez, és ott mint «karhatalmi segédlet» közbiztonsági szolgálatot teljesített.

Első ízben 1885. évi június hó 1-jén karhatalmi segédletként:

az I. számú csendőr-kerülethez	56
a II. „	316
a III. „	—
a IV. „	123
az V. „	202
a VI. „	303
összesen	1000

honvéd vezényeltetett.

A csendőrlegénység rendszeresített létszáma, az első szervezés óta, több új örs felállítása következtében jelentékenyen felemeltetett. Újabb szárny- és szakaszparancsnokságok azóta a következők rendszeresítették:

A II. csendőrkerületben

szárnyparancsnokságok Temesvárt és Zomborban;
szakaszparancsnokságok Verseczen és Karánsebesen.

A III. csendőrkerületben

szárnyparancsnokság Debreczenben,
szakaszparancsnokság Belényesen.

A IV. csendőrkerületben

szárnyparancsnokság Miskolczon,
szakaszparancsnokság Miskolczon és Beregszászon

Az V. csendőrkerületben

szárnyparancsnokság Esztergomban (a besztercebányai pedig Trencsénbe helyeztetett át),
szakaszparancsnokságok Liptó-Szt-Miklóson, Ipoly-ságon és Miaván.

A VI. csendőrkerületben

szárnyparancsnokság Szombathelyen,
szakaszparancsnokságok Nagy-Kanizsán, Marczaliban, Körmenden és Győrött.

A belügyminiszteri tárczát a m. kir. csendőrség életbeléptetése óta szakadatlanul borosjenői *Tisza* Kálmán miniszterelnök vezette. Ellenben honvédelmi miniszterré, keresztesi **SZENDE** Béla 1882-ben történt halála után ifj. gróf **RÁDAY** Gedeon neveztetett ki, de nagy tevékenységgel megkezdett pályájának a halál csakhamar véget vetvén, helyébe komlóskeresztesi br. **FEJÉRVÁRY** Géza lépett, ki mint honvédelmi miniszteri államtitkár a m. kir. csendőrség szervezésének munkálataiban már előbb is kiváló tevékenységet fejtett ki, s ezen intézmény létrehozása, életképessé tétele és fejlesztése körül úgy az ország miniszterelnökével, mint a honvédelmi miniszteri széken már megnevezett elődeivel együtt elévülhetlen érdemeket szerzett.

A m. k. belügyminiszterium közbiztossági ügyosztályának főnöke, jekel- és margitfalvi **JEKELFALUSSY** Lajos miniszteri tanácsos, a csendőrség felállítása óta, a csendőrség továbbfejlesztésére mindenkor hazafias buzgalommal működött, és nevét ez intézmény történetének lapjain szintén kiváló hely illeti meg.

Végül még megemlítendő, hogy a m. kir. csendőrkerületek parancsnokai közül időközben (1884-ben) *Tisóczky* László alezredes, a kassai (IV. sz.) csendőrkerület parancsnoka elhalt, a ki a volt cs. k. csendőrségnél már az 1852. évben mint főhadnagy szolgált és így közbecsülésben lefolyt életét majdnem egészen a közbiztonsági szolgálatnak szentelte.

*

A horvát-szlavon határőrvidéknek Horvát-Szlavonországokkal, s ezáltal a magyar korona országaival az 1881. július 15-én kelt császári rendelet folytán történt egyesítése után a «szerezsán-csapat» is a

közös hadsereg kötelékéből kilépett, közigazgatási és gazdasági szempontból a horvát-szlavon-dalmátor-szági bán alá, katonai alárendeltségi viszony tekintetében pedig a m. kir. honvédelmi miniszter alá helyeztetett, majd pedig a m. kir. horvát-szlavon csendőrségbe kebelezetett.

A m. kir. horvát-szlavon csendőrségnél még a volt cs. kir. csendőrség utasításai vannak érvényben és a közbiztonsági szolgálat kérdései ott eddigelé törvényhozásilag rendezve nincsenek.

Történeti és statisztikai adatok az 1886-ik évről.

Elénk kötelességérzettől áthatva, a magyar királyi csendőrség minden törekvését ez évben is arra irányozta, hogy nehéz feladatának becsülettel megfeleljen; és immár ez intézménynek nem csupán életképessége kétségtelen, hanem a fejlődésben előbb haladását is örvendetes jelenségek tanúsítják.

Minden esetre a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett tevékenység méltánylásának és az intézmény életrevalóságának bizonyítéka, hogy nem ritkán volt rá eset, midőn egyes csendőröket a teljesített kiváló szolgálatért kitüntetésre polgári hatóságok hoztak ajánlatba, egyszersmind a csendőrség működéséről általánosságban is elismerőleg emlékeztvén meg. Valamint az is csak az intézménynek már eddig is teljesített szolgálatai eredményéül tekinthető, hogy a magyar törvényhozás az 1886. évi költségvetésben a m. kir. csendőrség költségeit, a csendőr-legénység zsoldilletékének naponként 10 krral leendő feljavítására és a legénységi állomány szaporítására, jelentékeny összeggel (71,000 forinttal) fölemelte.

Az 1886. év folyamán a m. kir. csendőrségnél a következő újabb alosztályok állítottak fel:

Szakaszparancsnokságok Karansebesen (II. csendőrkerület) és Beregszászon (IV. csendőrkerület). Továbbá

az I. számú csendőrkerületben:

a resinári örs	---	---	---	1 altiszt,	4 csendőr,
metesdi "	---	---	---	1 "	4 "
oláh-láposi "	---	---	---	1 "	4 "

a II. számú csendőrkerületben:

esávolyi örs	---	---	---	1 altiszt,	4 csendőr.
felső-kovili örs	---	---	---	1 "	4 "
billeti "	---	---	---	1 "	4 "
román-szárcsai örs	---	---	---	1 "	4 "
zichifalvai "	---	---	---	1 "	5 "

a III. számú csendőrkerületben:

pelei örs	---	---	---	1 altiszt,	4 csendőr,
tázlári "	---	---	---	1 "	4 "
náprádi "	---	---	---	1 "	4 "
kebesdi "	---	---	---	1 "	4 "

a IV. számú csendőrkerületben:

tátrafüredi örs	---	---	---	1 altiszt,	4 csendőr,

az V. számú csendőrkerületben:

bőösi örs	---	---	---	1 altiszt,	4 csendőr,
vittenczi "	---	---	---	1 "	4 "
tyerhovai "	---	---	---	1 "	4 "
zakamene-klini örs	---	---	---	1 "	4 "
nagy-magyarai "	---	---	---	1 "	4 "
nagy-apponyi "	---	---	---	1 "	4 "
málnapataki "	---	---	---	1 "	4 "

a VI. számú csendőrkerületben:

nagy-czenki örs	---	---	---	1 altiszt,	4 csendőr,
tárnoki "	---	---	---	1 "	4 "
város-hodászi "	---	---	---	1 "	4 "
nyirádi "	---	---	---	1 "	4 "
kottori "	---	---	---	1 "	4 "

nagy-kapornaki örs --- --- 1 altiszt, 4 csendőr,
 beledi " --- --- 1 " 4 "
 vagyis összesen 27 örs, 27 altisztból és 109 csendőr-
 ből álló állományyal.

Mint az intézmény szervezetét is érintő változás, különösen megemlítendő, hogy az 54 éven át tettelegesen katonai szolgálatban állott Schatz Lajos csendőrezredes, betegség miatt, a honvédelmi miniszterium IV-ik (csendőrségi) ügyosztály-vezetői állásától fölmentetvén, Ő császári és apostoli királyi felsége Ischlben 1886. évi július hó 18-án kelt legfelsőbb elhatározásával Murai és köröstarcsai Török Ferencz ezredest, a m. kir. III. számú csendőrkerület parancsnokát, a m. kir. honvédelmi miniszterium IV-ik ügyosztályának ideiglenes vezetőjévé kinevezni és egyúttal *a magyar korona országaihoz tartozó csendőrség felügyeleti teendőivel* megbízni méltóztattott; mely megbízással valamennyi m. kir. csendőrkerületi és a m. kir. horvát-szlavon csendőrparancsnoksághoz tartozó egyén fölött, ezredestől lefelé, a katonai parancsadás, valamint a fegyelem és katonai rend fenntartása reáruháztatott.

Kiváló fontosságú mozzanat ez az intézmény fejlődésében.

A testület kebelében ez év folyamán előfordult egyéb változások röviden következők:

Tisztikar.

Murai és Körös-tarcsai Török Ferencz ezredesnek a már említett teendőkkel való megbízatása következtében:

Neugeboreu Gusztáv alezredes. a m. kir. II. számú csendőrkerület parancsnoka, a m. kir. honvédelmi miniszterium IV. ügyosztályának helyettes vezetőjévé,

Rajnai és körösladányi Stesser György őrnagy a m. kir. III-ik,

Báró Földváry Lajos őrnagy pedig a II-ik számú csendőrkerület parancsnokaivá kineveztettek.

Kineveztettek továbbá parancsnoki helyettesekké a II. csendőrkerülethez *Bándy* Balázs, a VI. kerülethez *Papp* Mihály századosok, míg *Reinle* Gábor százados parancsnokhelyettes a kassai (IV.) kerulettől a budapesti (III.), *Haller* Béla százados parancsnokhelyettes pedig a székesfehérvári (VI.) kerulettől a kassai (IV.) kerülethez lett áthelyezve.

Ljubinkovics Áron ezredes és a m. kir. horv.-szlav. csendőrség parancsnokának a nyugállományba lépése következtében pedig:

Halla Nándor őrnagy a m. kir. horvát-szlavon csendőrség parancsnokává kineveztetett és

Popović János I. oszt. százados a másod törzstiszti teendők végzésével megbízott.

Elöléptetések:

1886. évi május hó 1-ével őrnagyi illetékben részesített: *Ujhegyi* Béla I. oszt. százados parancsnoki helyettes az I. számú csendőrkerületi parancsnokságnál.

Kineveztettek:

I. osztályú századosok Rákóczfalvi *Rákóczy* Miklós. II. oszt. százados.

II-od osztályú századosokká Postupici *Kostka* Pál és Szakolczai *Koreska* Vilmos főhadnagyok;

főhadnagyká Nádasdi *Sárközy* Kázmér és *Lénárd* Pál hadnagyok.

hadnagyká Török Sándor és *Tyrmann* József hadapród tiszthelyettesek.

november hó 1-ével tábornokká Murai és Köröstarcsai Török Ferencz ezredes, egyúttal a honvédelmi miniszterium IV. ügyosztályának vezetőjévé kinevezés és a csendőrségi felügyelői megbízásban való megmaradás mellett;

ezredesi illetményekben részesítették: Westersteteni gróf *Beckers* Alfons, Neugeboren Gusztáv és báró du Mont de Beaufort *Várhegyi* Lajos alezredesek;

őrnaggyá kineveztetett: Popović János I. oszt. százados,

alezredesi illetményt kapott: Halla Nándor őrnagy, s kinevezettek;

I. oszt. századosokká: Szelestey Károly és Ziegler Károly II. oszt. századosok;

II. oszt. századosokká: Wenninger József és Síkabonyi Gálffy Gyula főhadnagyok;

főhadnagyokká: Lovincic Sándor, Endrödy Góza és Holek László hadnagyok.

hadnagyokká: Ilakovac Lukács, Körner Károly, Banyai Albert, Kintis István és Szilágyi Gergely hadapród tiszthelyettesek.

Fogyatéka jött a tisztikarból az 1886. év tartama alatt 3 ezredes, 3 I. oszt. százados, 1 II-od oszt. százados és 1 hadnagy.

Schatz Lajos m. kir. csendőr ezredes részére, ki saját kérelme folytán a jól megérdemelt nyugállományba helyeztetett — Ő cs. és ap. kir. Felsége 1886. évi október hó 13-án Schönbrunnban kelt legfelsőbb elhatározásával a czíntetes tábornoki jelölet díjmentesen, és ötven évet túlhaladó s különféle alkalmazásokban tanúsított eredménydús szolgálatai elismeréséül a Ferencz-József rend közép keresztjéhez a csillagot legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Ljubinkovics Aron, ezredes és a m. kir. horvát-szlavon csendőrség parancsnoka részére — saját kérelme folytán — a jól megérdemelt nyugállományba való helyezése alkalmából Ő cs. és apost. kir. Felsége — 1886. évi október hó 9-én Müritzstegen kelt legfelsőbb elhatározásával — sok évi sikerdús szolgálatai elismeréseül a III. oszt. vaskorona rendet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Legénység.

A csendőrségi szolgálatra jelentkezők föl vételénél a követelmények fokozott szigorral betartattak, s mind a mellett is a csendőr legénységi állomány ki egészítésének nehézségei kevesbecdtek,

Az év kezdetén volt karhatalmi segédletül kirendelt honvéd

az	I. sz.	csendőrkerületnél	---	---	—
a	II. "	"	"	---	232
a	III. "	"	"	---	—
a	IV. "	"	"	---	—
az	V. "	"	"	---	213
a	VI. "	"	"	---	196
Összesen					641

míg szeptember hó végével

az	I. sz.	csendőrkerületnél	---	---	—
a	II. "	"	"	---	188
a	III. "	"	"	---	—
a	IV. "	"	"	---	—
az	V. "	"	"	---	157
a	VI. "	"	"	---	77
Összesen					422

A magyar királyi csendőr egyéneknél van:

Csendőr-kerület száma	Igazolványos	Koronás ezüst érdemkereszt	Ezüst érdemkereszt	I. osztályú ezüst vitézségi érem	II. osztályú ezüst vitézségi érem	Hadi érem	1864. évi schleswig-holsteini érem	Egyéb érem	I. osztályú legénységi szolgálati jelvény	II. osztályú legénységi szolgálati jelvény	Szolgálati pótdíjjal bíró csendőr	Szolgálati pótdíjjal bíró altiszt
I.	25	3	1	—	1	63	—	—	51	5	265	171
II.	—	1	1	—	2	61	—	—	21	—	138	140
III.	13	2	1	2	3	44	—	—	16	—	117	120
IV.	8	1	3	2	2	72	2	—	19	—	224	155
V.	6	2	4	1	1	51	—	4	23	4	141	138
VI.	3	—	2	—	1	84	—	—	5	1	113	148
Összesen	55	9	12	5	10	375	2	4	135	10	998	872

A nők altisztek és csendőrök száma:

az	I. sz.	csendőrkerületben	---	---	72
a	II. "	"	"	---	91
a	III. "	"	"	---	76
a	IV. "	"	"	---	68
az	V. "	"	"	---	48
a	VI. "	"	"	---	56
Összesen					411

Azon fogynak, mely a legénységi állományból az 1886. év tartama alatt előfordult, számszerint következő:

Csendőr-kerület száma	Elvállalt szolgálati kötelezettségének le- teltével kilépett, ille- tőleg eligazított	Meghalt	Öngyilkos	Kivégeztetett	Szökevény	Nyugdíjazva lett	Végkielejtéssel elbocsátott	Családi tekintetből elbocsátott	Fegyelmi úton eltávolított	Hadtörvényszékileg elbocsátott	Szolgálatban meg- sebesült
I.	65	4	3	—	—	11	5	2	3	9	1
II.	70	5	8	—	—	4	6	2	16	36	4
III.	91	4	2	—	—	4	8	2	25	20	2
IV.	102	7	3	—	—	9	10	—	14	27	—
V.	75	3	3	—	1	10	5	4	13	23	2
VI.	60	5	4	—	1	5	4	1	6	26	1
Összesen	463	28	23	—	2	43	38	11	77	141	10

Összes állomány.

A m. kir. csendőrségnek az 1886. évben rendszerezett összes állományát (úgy a tiszteket, mint a legénységet is beleértve) a 136. és 137. oldalon levő táblázatos kimutatás tünteti elő.

Szolgálatkezelés.

A szolgálatkezelésben — a közbiztonsági szolgálat nehézségei dacára — jelentőséggel bíró zavarok elő nem fordultak; sőt ellenkezőleg az alosztályok parancsnokai közül többen (ugy szakasz-, mint örsparancsnokok) alárendeltjeik helyes vezetése, a szolgálat és fegyelem kifogástalan kezeléseért előljáró hatóságaik részéről elismerő dicséretben részesültek. Egyes csendőr egyének szolgálati eljárásukban nem csupán a körültekintésnek és eszélyességnek, hanem a személyes bátorságnak és vitézségnek tanujleit is adták. Különösen kiemelendők azok is, a kik baleseteknél történt segélynyújtással, egyeseknek életveszélyből kimentésével emberbaráti nemesérzést és halált megvető kötelességérzetet tanúsítottak, s ez által a csendőrségi intézmény iránti közbecsülést és rokonszenvet is hathatósan előmozdították.

A következőkben hosszú sorozatát közöljük azon eseteknek, a melyekben csendőr egyének a lefolyt év alatt magukat kitüntették. Látjuk a csendőrt, midőn fölfegyverkezett és túlnyomó számban levő gonosztevőkkel elszántan szembeszáll, furfangos büntetteseket fáradhatlan és tapintatos nyomozással az igazságszolgáltatásnak általad; árvíznél, tűzveszéllynél erélyesen rendet tart, segélyt nyújt, életet ment; télidején, hófúvásban talált, megdermedt egyéneket ápolás alá vesz stb, és azon lélekemelő meggyőződés tölti el kebelünket, hogy ily erős kötelességérzet és a testületnek ily kifogástalan közszelleme intézményünk jó hírnevét mindenkorra biztosítani fogja, s ez által a magyar királyi csendőrség nem egyszer fölöttébb terhes szolgálatának, önfeláldozó tevékenységének legszebb jutalmát nyerendi.

A magyar kir. csendőrség rendszere-

Csendőr kerület	Ezredes	Alezredes	Őrnagy	I. II.		Főhadnagy	Hadnagy	Számvivő			Örmester			Örsvezető							
				száza- dos	Főhadnagy			I. II. száza- dos	főhadnagy	hadnagy	gyalog	lovás	összesen	gyalog	lovás	összesen					
																	Örs			Polgári alkalm-	
																	gyalog	lovás	összeg	Irnok	Irodaszolg.
I.	1	1	4	10	1	26	—	26	142	—	142										
II.	1	1	5	12	1	21	4	25	121	25	146										
III.	1	1	4	12	1	16	10	26	71	62	133										
IV.	1	1	4	14	1	23	3	26	132	20	152										
V.	1	1	4	12	1	24	—	24	135	—	135										
VI.	1	1	4	14	1	24	—	24	136	—	165										
Összesen	3	3	6	17	8	37	37	2	1	2	1	134	17	151	766	107	873				

Ehhez a m. kir. horv.-szlav. csendőrség

Horvát- szlavo.	1	1	1	3	1	5	8	1	—	—	—	24	—	24	203	—	203
Összesen	4	4	7	20	9	42	45	3	1	2	1	158	17	175	969	107	1076

Kitüntetések

(az 1886. évben illetőleg az 1885. október 1-től 1886. szeptember 30-ig terjedő időszakban).

I. Jelvényes kitüntetést kaptak :

1. *Kintis István* hadapród örmester* és
2. *Matonák Ádám* csendőr, mindketten az V. számú csendőrkerületi parancsnokság állományában.

* Idő közben hadnagygyá neveztetett ki.

sitett állománya 1886-ik év végével

Csendőr			Főösszeg							Örs			Polgári alkalm-	
gyalog	lovás	összesen	Tiszt	Legénység ör- mestertől lef.			Szolgál. ló	Szárny	Szakasz	gyalog	lovás	összeg	Irnok	Irodaszolg.
				gyal.	lovás	össz.								
732	—	732	17	900	—	900	—	4	8	150	—	150	1	2
600	138	738	20	742	167	909	167	5	10	123	27	150	1	2
380	343	723	19	467	415	882	415	4	9	73	66	139	1	2
645	113	758	21	800	136	936	136	4	12	139	21	160	1	2
636	—	636	19	795	—	795	—	4	10	141	—	141	1	2
733	—	733	21	922	—	922	—	4	12	168	—	168	1	2
3722	594	4316	117	4621	718	5339	718	25	61	794	114	908	6	12

ideiglenesen rendszeresített állomán y

692	—	692	21	919	—	919	—	4	12	212	—	212	—	2
4414	594	5008	138	5540	718	6258	718	29	75	1006	114	1120	6	14

1885. évi május hó 20-án Hontmegyében a Korpona nevezetű hegyi patak, több napig tartó esőzések következtében az Ipolyság és Gyeth között fekvő területet elárasztotta, az ipolysági híd közelében az országút töltését keresztülszakította s az annak túloldalán levő réteket, ölnyi magasságban, vízzel borította. *Kintis István* csendőr hadapród, czímzetes örmester, az ipolysági örs parancsnoka, a vízáradás bekövetkezésekor *Matonák Ádám* csendőrrel a veszélyeztetett vidéket leportyáztván, észrevette, hogy egy társzeker a töltést már túlhágott vízen keresztül a hidat elérni törekszik. Mielőtt azonban

az utasokat a veszélyre figyelmeztethette volna, a szekér az árvíz által elsodortatott, a töltésről lezuhant, a rajta levő 8 személy és azok közt különösen *Zahradnik* Mária asszony, karján egy csecsemővel és egy 11 éves fiúval — életveszélybe jutottak. *Kintis* hadapród késedelem nélkül a vízbe ugrott, a szekeret úszva elérte, és legelőbb is a nevezett asszonyt két gyermekével megragadván, legnagyobb erőfeszítéssel biztonságba helyezte. Ezután *Matonák* csendőr által támogatva — hasonló módon a többi öt személyt is (ezek között 3 asszonyt) a veszélyből megmentette. Hat szemtanú bizonyítja, hogy ez alkalommal úgy a megmentettek, mint a két csendőr is valósággal életveszélyben forogtak. Tekintettel e mellett úgy *Kintis* hadapródnak, mint *Matonák* csendőrnek igen jó minősítvényére: a fölterjesztés alapján ő cs. és apostoli kir. Felsége 1886. évi január hó 8-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával, nyolcz embernek a vízbefuladás halálától saját életök veszélyeztetésével véghez vitt megmentése elismeréséül, *Kintis* István hadapród, címzetes őrmesternek a *koronás ezüst érdemkeresztet*, *Matonák* Ádám csendőrnek pedig az *ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott. Ennek alapján egyszersmind az iránt is intézkedés tétetett, hogy nevezettek a szabályszerű életmentési díjban részesíttessenek.

3. *Nagy* István őrmester, a m. kir. I. számú csendőrkerületi parancsnokság állományában.

Nagy István csendőr őrmester 20 évet meghaladó szakadatlan szolgálati ideje alatt 19 éven felül a csendőrségnél szolgált és az 1873-ik évtől fogva önálló csendőr őrsparancsnok. Ezen sok évi szolgálati ideje alatt példás minősítvénye, ügybuzgalma és a közbiztonsági szolgálatban eredményteljes működése által magát kitüntette, kötelességérzettel párosult kitartása és megbízhatósága által pedig úgy előjáróinak teljes megelégedését, mint alárendeltjeinek bizalmát kiérdemelte. Már az 1873-ik évben — midőn hadköteles egyéneknek Romániába való szökése feltünő

mérveket öltött — nevezett az örs területén fáradhatlan és szigorú örködés által 70 hadköteles szökevényt kerített kézre, s ezért a cs. és kir. közös hadügyminiszterium dicsérő elismerésében részesíttete. Ezen felül számos, többé-kevésbbé fontos szolgálati eredményei közül különösen kiemelendő, hogy 1885. évi május és augusztus hónapokban előfordult két rablógyilkosság tetteseit még a legközelebbi 24 órán belül kinyomozta és az illetékes bírósághoz beszállította. Mindezekre való tekintettel Ő cs. és apostoli kir. Felsége 1886. évi márczius hó 15-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával, nevezett őrmesternek, a közbiztonsági szolgálatban tanúsított sok évi eredményteljes működéseért a *koronás ezüst érdemkeresztet* legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

4. *László* József örsvezető, a m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság állományában.

1886. évi február hó elején a Berettyó-folyó megáradván, a jeges ár Biharmegye Sárret területét elöntéssel fenyegette. A hó 11-én éjjel a darvasi hídnál jégtorlasz képződött, minek következtében nem csupán a nagy költséggel épített s a vidéket messze területen összekötő híd elsodrásától, hanem a lefolyásában megakadályozott víztömegnek a gátak felett áttörésétől is lehelett minden pillanatban tartani. A nép nagy tömegben gyűlt ugyan össze, de a reményről lemondva, a veszélylyel szemben tétlenül időzött. Az ottani (darvasi) csendőr örs parancsnoka, *László* József örsvezető, ezt látva, gyors elhatározással egy maga ment a jégtorlaszra, s a jégtábláknak egymástól elválasztásához fogott. Csak akkor, mikor ő már mintegy fél óra hosszáig egyedül dolgozott — vett magának néhány fiatal ember bátorságot, hogy példáját kövesse, és ekkép sikerült a jeget megindítani, a hidat s védgátakat az elsodrástól megmenteni. Az örsvezető azonban bátor magatartásáért majdnem életével adózott; mert midőn egy jégtábláról másikra akart ugrani, hanyatt a vízbe esett s a jégtorlasz alá

került. Megmenekülése csakis az által történt, hogy sarkantyúja a jégtáblában megakadt, és a közelében levők őt lábainál fogva a jégtorlasz alól kihúzták. Ekkép megszabadulván, *László* örsvezető teljesen átázott ruháit alig száríttatta meg némikép, már újból a gátaikon termett, s további tevékenységre a lakosságot saját példájával buzdította, mindaddig, míg a veszély teljesen elhárítva nem volt. Ez önfeláldozó magatartás a megyei hatóságnál és azon vidék összes lakosságúnál a legmelegebb elismerésre talált, s e mellett az örsvezetőnek 9 éven felüli kifogástalan szolgálatát és igen jó minősítvényét is tekintetbe véve, részére Ő cs. és apostoli kir. Felségének Bécsben 1886. évi ápril hó 6-án kelt legfelsőbb elhatározásával az *ezüst érdemkereszt* adományoztatott.

5. *Sóos Ignác* örsvezető, a m. kir. I. számú csendőrkerületi parancsnokság állományában.

1885. évi október hó 3-án este 9 órakor Nagy-Borosnyó községben (Háromszék megyében) *Szabó László* ottani lakos csüre kigyuladt, s a tűz a nagy szél következtében csakhamar a szomszéd *Vas Antal* és *Özvegy Gál Józsefné* épületeire is kiterjedt. A tűzvész alatt a helyben állomásozó csendőr örsről *Sóos Ignác* örsvezető 2 csendőrrel teljesítette a szabályokban meghatározott feladatát, és csak az ő erélyes közreműködéseiknek köszönhető, hogy a tűz nagyobb mérveket nem öltött. Midőn ez alkalommal özvegy *Gál Józsefné*, égő házába még egyszer bement, hogy kevés holmiját kimentse — a fedélnek a szoba ajtó feletti része lezuhant, s a házba bement asszony onnan többé ki nem jöhetett. A mint az örsvezető ezt megtudta, az ablakon keresztül a ház belsejébe hatolt, hol az asszonyt aléltan a földön elterülve találta. Karjaira véve, őt az ablakon át kimentette ugyan, de e közben mindketten tetemes égési sebeket szenvedtek. Ehhez képest *Sóos Ignác* örsvezető részére, ki 12 év óta szolgál, jól van minősítve, szolgálatban buzgó, megbízható, s már előbb egy ízben tűz veszély alkalmával tanúsított önfeláldozó tevékeny-

ségéért a csendőrkerületi parancsnokság által dicsérő okirattal láttatott el — Ő cs. és postoli kir. Felsége pedig 1885. évi december hó 27-én Gödöllőn kelt legfelsőbb elhatározásával, egy embernek a megégés halálától, saját élete veszélyeztetésével véghez vitt megmentéseért neki az *ezüst érdemkeresztet* adományozta. Az örsvezető részére egyszersmind a szabályszerű életmentési díj is utalványoztatott.

6. *Perič Miklós* örsvezető címzetes őrmester a m. kir. horvát-szlavon csendőr parancsnokság állományában:

1882 óta a rakoviczai örsközletben 3 rablógyilkosság és 248 más bűntény követtetett el, melyekből *Perič* őrmester a 3 rablógyilkosságot és 150 más bűntényt kiderített, továbbá 2 tüzesetnél, erélyes fellépése és eljárása által a lakosságot nagy veszedelemtől szabadította meg; mindezekért Ő cs. és apostoli királyi Felsége által 1886. január 30-án Bécsben kelt legfelsőbb elhatározással őt a *koronás ezüst érdemkereszttel* tüntette ki.

*

Natalia szerb királyné Ő Felségének 1886. évi augusztus hóban a szliácsi fürdőn időzése alkalmából adományoztatott:

Gróf *Beckers* Alfonz alezredesnek a III. oszt. szerb királyi *Takova* rendjel;

Palágyi Kálmán hadnagynak az V. oszt. szerb királyi *Takova* rendjel;

Schäffer Jakab örsvezetőnek a szerb királyi arany házi érem korona nélkül;

Csiszér Ferencz, *Bruss* Ede és *Andrejko* Nándor csendőröknek a szerb királyi koronás ezüst házi érem.

II. A m. kir. honvédelmi miniszter úr ő Nagyméltósága dicsérő elismerésében részesültek:

1. *Szántó* István csendőr, a VI. számú csendőrkerületi parancsnokság állományában.

Őt fegyveres rablónak két csendőr általi elfogása.

A körültekintő, eszélyes eljárás mellett haláltnegvető, rendíthetlen kötelességérzetnek, valamint a személyes bátorság és vitézségnek e meglepően szép példájáról meg kell emlékeznünk.

Vojnits Aladár őrmester és *Szántó* István csendőr a siklói (Baranya megye) örsről, szolgálatban állván, egy Viszló községben elkövetett emberölés tetteit kinyomozták, 3 gonosztevőt letartóztattak s azután ezeknek a siklói királyi járásbirósághoz leendő átadása végett, 1885. évi november hó 30-án éjjel 1/2 12 órakor őket kísérve, a községből elindultak. Utjokat egy az országúttal pázhuzamos ösvényen folytatva, Viszló község határát alig hagyták el, midőn az országúton egy Siklós felől jövő, lassan és zajtalanul haladó szekeret vettek észre. Épen a siklói vásár ideje levén, e lassan haladó szekér már első tekintetre gyanusnak látszott, a miért is a 3 büntettest kísérő járőr feléje közeledett, és a rajta ülő két egyént megállásra s maguk igazolására szólította fel. A kocsis a hozzá intézett kérdésekre oly visszás és ellentmondó feleleteket adott, hogy az őrmester gyanúja még inkább megerősödött. Helyénlevőnek látta tehát, hogy a szekeret, melynek hátulsó részébe széna volt rakva — átkutassa, és míg ő maga a szekérben kutatott, addig *Szántó* István csendőrt arra utasította, hogy a kocsist és a mellette ülő másik egyént szem elől egy pillanatra se tévessze. Ezeknek pedig kijelentette, hogy mihelyt megmozdulnak, azonnal le fognak lövetni. És, ime, a szekér átkutatása meglepő eredményre vezetett. Az őrmester ugyanis a széna alatt feküdve még másik 3 egyént fedezett föl, a kiknek magaviseletén a váratlan föl-

fedezés következtében nagy zavarodottság volt észrevehető. *Vojnits* őrmester ekkor úgy ezeket, mint a kocsis mellett ülőt lezárásra kényszerítette, őket a szekértől néhány lépésnyire eltávolította, és lövésre készen tartott fegyverrel figyelmeztette őket, hogy szökési vagy ellenszegülési kísérlet esetében lelővetnek. Ezalatt a csendőr, járőrvezetőjétől kapott utasításhoz híven, a kocsin maradt egyénre vigyázott. Most azonban a járőr helyzete igen veszélyessé vált *Szántó* csendőr a kocsin ülő egyén felügyelésével már le volt kötve, és így (a Viszló községből kísért 3 büntettest is beleértve) a többi 7 egyénnel való elbánásra csupán az őrmester maradt. A kísért 3 fogoly szökést kísérelt meg, de őrmester bátor és erélyes föllépése következtében nemcsak hogy szökési szándékukkal felhagyva visszatértek, hanem — mindig az őrmester fegyvercsöve által fenyegetve — a szekérről lezárt egyéneknek megmozdításában és megbilincselésében is segédkeztek. A megbilincselés még be sem volt fejezve, midőn a kocsin ülő egyén, egy elrejtett fegyvert ragadván elő, azzal *Szántó* csendőrré lőtt, de lövése nem talált. Abban a pillanatban az őrmester is ott termett, egy lövést tett a támadó egyénre, ki az által derékra találva, a kocsi hányatt esett. Pillanat múlva azonban ismét fölemelkedett: «Isten veletek, testvérek, nekem már elég, de ezeket a kutyákat még lelovom; én vagyok a rabló vezér!» — ekkép kiáltott fel, s azután a csendőrré bámulatos gyorsasággal még kétszer lőtt, a nélkül, hogy talált volna. Ellenben őt magát a csendőr egy lövése jobb karján találta, minek következtében a szekérbe ismét visszabukott, a lovak pedig a lövések zajától megbokrosodva, a szekeret, a rajta maradt sebesült egyénnel együtt elragadták. Mindezek alig néhány pillanat alatt történtek, hogy a többi letartóztatott egyének a kényelmetlen ideje sem lehetett. Ezek közül némelyan most ismét szökést kíséreltek meg; a fenyegető rákiáltás következtében újra visszatértek. A járőr mind a 7 letart-

tóztatottat a legközelebb fekvő Gyud községbe kísérte, ott biztos elhelyezésük és a kellő fegyveres őrizetről gondoskodott, azután pedig a lovak által elragadott szekér nyomozására indult. A szekeret hajnalban 1¹/₂ 5 órakor meg is találta, rajta a meglőtt és már akkor holt egyénnel. Ezek után a gonosztevők (a kik ellen már a nyomozás kezdetén is bebizonyítottak volt tekinthető, hogy jól felfegyverkezve, bűnös cselekmények terv szerinti elkövetésére szövetkeztek) a náluk talált 3 darab két csövű hátultöltő fegyverrel, 2 forgópisztolylyal és nagyobb mennyiségű löszszerrel együtt a bíróságnak átadattak.

Szántó István csendőrt, ez alkalommal tanusított férfias és szabályszerű magatartásának elismerésül a m. kir. honvédelmi miniszter úr ő Nagyméltósága dicsérő okirattal látta el. A fegyveres gonosztevőkkel szemközt annyira veszélyes helyzetében teljesen sér tetlenül maradt *Vojnics* Aladár őrmester időközben (1886. évi január hó 29-én) természetes halállal kimúlt, minek következtében az általa jól megérdemelt vitézségi éremmel föl nem diszítettethetett. Hogy azonban neve a vitéz magatartásáért megörökíttessék és a kötelességnek minden körülmények között híven teljesítésére buzdító példája csendőr társainál emlékezetben maradjon: a honvédelmi miniszter úr ő Nagyméltóságának rendelete következtében, *Vojnics* őrmester eljárását tárgyaló oktatólagos parancs szerkesztetett, és az a m. kir. csendőrség valamennyi alosztályának kiadatott.

*

2. *Szert* Mihály csendőr, a m. kir. III. sz. csendőrkerületi parancsnokság állományában.

Hajdú-Böszörményben 1886. évi január hó 25-én hajnalban *Deák* Mihály lakháza kigyuladván, *Szert* Mihály és *Pák* Mátyás csendőrök, kik épen szolgálatban állottak — a tűzvész színhelyére siettek. Mikor odaérkeztek, a nád fedelű ház már javában égett, és egy *Dobi* László nevű 26 éves szolga, ki az égő házba mentési szándékkal bement, ott a füst-

tól megszedült, öntudatát veszítette. Az égő nádfedél erősen omladozott, a bejáró ajtó felett már a gerendák is égtek, s az összegyülekezett nép a házban még benn levő szolga veszte fölött jajveszékelt. *Szert* Mihály csendőr ezt hallva, köpönyegét egy dézsavízzel leöntette, fejére terítettette; s a házba elszántan bemenvén, *Dobi* Lászlót akkor, mikor már a két ajtófélfá is lángokban állott — onnan kezénél fogva a tűzön keresztül inkább kihozta mint vezette, s ekkép a megégés vagy megfulladás általi biztos halálból kiszabadította. A csendőrt e nemes és önfeláldozó cselekményeért a honvédelmi miniszter ur ő Nagyméltósága dicsérő okirattal látta el, a m. kir. belügyminiszterium pedig 25 forint életmentési díjban részesítette.

3. *Debreczeni* Sándor, a m. kir. I. számú csendőrkerületi parancsnokság állományába tartozó őrmesternek, a közbiztonság terén több ízben tanusított önfeláldozó és eredményes működéseért, valamint fáradhatlan szorgalmáért a m. kir. honvédelmi miniszter ur ő Nagyméltósága által dicsérő okirat adatott, és egyszersmind nevezett részére a m. kir. belügyminiszterium 30 forint jutalomdíjat engedélyezett.

Egy, Felső-Verzár községben (Bihar megyében) történt rablógyilkosság tetteseinek kinyomozása és kézrekerítése körül tett fáradságos, buzgó és eredménydús szolgálatainak méltánnyásul a m. kir. honvédelmi miniszter ur ő Nagyméltósága rendeletével *Seredy* Géza csendőr hadnagy belényesi szakasparancsnoknak teljes elismerés nyilvánított, s egyszersmind

4. *Goldhammer* Ede címzetes őrmester,
5. *Opris* Gergely őrmester,
6. *Nagy* Mózes címzetes őrmester,
7. *Janó* József,
8. *Péter* Ferencz,
9. *Kenézi* Sándor és
10. *Ábrahám* Balázs csendőrök a III-ik,

11. *Schnorer* Károly őrmester az I. számú csendőrkerület állományából, dicsérő okirattal láttattak el;
12. *Répási* Mihály őrsvezetőnek,
13. *Bálint* László,
14. *Postás* Károly,
15. *Kruzlics* Pál,
16. *Piránszky* István,
17. *Kraul* József,
18. *Pesti* Károly,
19. *Szabó* Lajos és
20. *Kovács* József csendőröknek, a III-ik,
21. *Nagy* József és

22. *Vikos* György csendőröknek az I. számú csendőrkerületi parancsnokság állományából — a honvédelmi miniszter ur ö Nagyméltósága dicsérő megelégedésének tudtul adása elrendeltetett, a m. kir. belügyminiszterium által pedig *Goldhammer* címz. őrmesternek 25 frt, *Opris*, *Schnorer*, *Nagy* Mózes őrmestereknek, *Janó* József, *Péter* Ferencz, *Kenezi* Sándor és *Ábrahám* Balázs csendőröknek pedig egyenként 15 forint jutalomdíj engedélyeztetett.

Egy rablógyilkosság tetteseinek kiderítése.

A Bihar-, Torda Aranyos- és Alsó fehér megyéket határoló erdélyi havasok délnyugati kiágazásainak egyik kies völgyében fekszik Felső-Verzár. Igénytelen kis oláh falú, melynek csendszerető, békés lakossága leginkább háziiparral foglalkozik s ennek csekély jövedelméből tengeti nyomorúságos életét. A férfiak iparcikkeikkel és gyümölcsössel házalást folytatva, bejárják a magyar Alföldet, honnan aztán élelemmel megrakva térnek ismét haza. Megtörténik így, hogy különösen vásáros időkben a falú összes férfi lakossága hónapokon át távol van hazulról. Eme kis falú nyugalma 1886. év április 1-ének hajnali óráiban egy rémhír verte fel. *Varga* Ádámot, a falú és vidék leggazdagabb emberét, — mint a hír szájról-szájra járt, — az éjjel meggyilkolva, kirabolták.

Varga Adám élelmes paraszt gazda volt; nagy vagyonnak s ennél fogva földieit előtt nagy tekintélynek örvendő. Gazdagságának messze földre híre ment, a szomszédos erdélyi megyéktől kezdve, le egész Aradig. Vagyonát jó részt uzorával szerezte, mire itt hálás talaja volt, amennyiben a háziiparra utalt szegény nép pénzben gyakran rá szorúlt.

Pénzét az ottani nép rossz szokása szerint mindig házában, egy faládában tartotta, mert bizalom hiányában azt pénzintézetbe helyezni nem merte.

Alig hogy a gyilkosságnak híre ment, — a kora reggeli órákban már, — ott termettek a helyszínén *Nagy* Mózes vaskohi és *Goldhammer* Ede felső pönyi őrmester — őrsparancsnokok, összes legénységükkel, a történekről előbbi szakaszarancsnokát (távirda hiányában) lovas küldöncz által értesítve.

A délutáni órákban már *Serédy* Géza hadnagy szakasparancsnok is kiérkezett a harmincz kilométernyire fekvő Belényesről és 12 csendőrrel azonnal megkezdé a nyomozást s az esetről úgy a III. számú csendőrkerületi parancsnokságot, mint a szomszédos aradi és erdélyi szakasparancsnokságokat táviratilag értesíté, szakaszának összes őrszeit pedig a nyomozás azonnali bevezetésére utasítá.

A helyszíni szemle megejtése és első kikérdezések a következő adatokat szolgáltatatták a nyomozás alapjául:

Varga Ádám háza a falú közepén fekszik; udvara hátulról a szabadba nyílik, míg előrszét egy, az utcán végig futó patak mossa. A szomszédos házak közül csak az egyik volt lakott, míg a másik oldalon következő három szomszédos ház lakatlan, részben már rom. Ezeknek üres kertjei környezék a meggyilkolt szérüs kertjét.

Az előalottak szerint a ház hátulról és az egyik oldalról észrevétlenül megvolt közelíthető, míg a romban levő üres házak a tettéseknek alkalmas búvóhelyül szolgálhattak.

Varga Adám április hó 1-én este 10 órakor tört

családjával nyugalomra, de háza ajtaját szokásához híven be nem zárta, mert mint mondani szokta, ő senkitől sem félt. Az első vaygis utcza szobában aludtak ő és felesége Mos Éva egy ágyban. Eme szoba után egy konyha jön az udvarröli bejárással; a konyhán túl pedig van egy másik szoba, melyben a meggyilkoltnak leánya Szofi és menyö, született Popa Szofi, továbbá egy 13 éves nyomorék fiú aludtak. Popa Szofinak férje-, — Varga Ádám unokája, — szintén a háznál lakott, de már hetek óta nem volt honn, házalni járt az alföldön.

Juonnás Péter és Blaga Juon szolgálégyenyek, az udvaron levő görében, a széna tetején aludtak.

Éjfél felé a községben erős farkas üvöltés volt hallható, mit a kutyák félelmes vonítással viszonzottak; mire úgy a lakosok, mint a házörző ebek megfélemlítve, elhuzódtak, majd általános csend következett.

Éjfél lehetett, midön Vargáék utcza szobájába 3 férfi benyitott. Az egyik az ágyhoz lépve, fejszével az alvó Varga Ádám karjára, majd nyakcsigoláira, végül bordái közé súlyos csapásokat mért; a mellette fekvő öreg asszonyra is ütött egyet, mely ütés annak lába szárát törte ketté. Eme vágás fejének volt szánva, azon hitben, hogy az öregek fejjel egymás mellett fekszenek s az ütés csakis azért nem volt halálos a nőre nézve, mivel megfordítva, lábbal férje fejénél feküdt.

A három férfi ezután kifordította a két áldozatot ágyából, ágyneművel betakarta, a szobában levő ládát feltörte s annak tartalmát elrabolta.

Ugyanekkor három más férfi a másik szobában levő két nő kezét összekötve, őket ágyruhával betakarta s a földre döntötte, az ott kuczorgó nyomorék fiút pedig az ágy alá kényszerítette. Ezeknek ládája szintén feltörtetett s kirabolgatott.

Mindez oly csendben történt a házat kívülről örző ismeretlen számú czinkos társ felügyelete alatt, hogy a szénában alvó két szolga fel nem ébredett.

Gaztettük elvégeztével távoztak a tettesek; mire a két fiatalabb nő kiszabadúlva az ágynemű közül, kötelékét a nyomorék fiú által felvágatta, majd átfutott az öreg Varga szobájába, honnan a látottak felett megrémülve s lármát csapva a tornácra sietett.

E lármára ébredt fel a két szolga s ugrott le a széna közül, mit a hátra maradt egyik rabló észre véve, rájuk lőtt s egyik szolgát kezén, a másikat lábán erősen megserézte.

A lövés és segély kiáltások által álmából felriasztott s összefutott lakosság annyira meg volt rémülve, hogy a gonosztevők üldözését és a félóránnyira fekvő vaskohi örs azonnali értesítését elmulasztotta s így a rablók kényelmesen elmenekülhettek.

Elraboltatott mintegy 5000 frt készpénz, 1 db. háj, több kolbász, egy vadászfegyver, 2 végvászson, 1 szoknya és egy nagy darab sárga viasz. A készpénz nagy része ezüst forintokban, huszasokban és váltópénzben.

Ezen tárgyak közül a legközelebbi környék átkutatása alkalmával Verzár és Vaskoh között eldobva megtaláltattak 2 vég vászon, a szoknya, két bot és egy álszakál feketés szürke bundabőrből kimetszve.

A kikérdezett családtagok a tettesek közül senkit sem ismertek fel. Bemondásuk szerint ezeknek ruházata a környékbéli és a szomszédos erdélyi és aradmegyei népviseletnek felelt meg; kevés beszédjük látszólag erőltetetten elferdített volt; álarczot az egyik álszakállas kivételével nem viseltek; fegyverzetük fejszéből és botokból állott, s a szolgákat már a Vargától elrabolt löfegyverrel sebeztek meg.

A hallottak és tapasztaltak alapján minden oldalra megindított a legerélyesebb nyomozás, a következő feltevésekből indulva ki:

A tettet helybeli egyének nem követhették el, mivel ezek okvetlen álarczot viseltek, vagy arcukat a közönséges rablók szokása szerint bekormozták volna. Valószínű azonban, hogy vezetőjük ki álsza-

kált viselt helybeli vagy a helyi és házi viszonyokkal ismerős egyén volt.

Gyanu terheltet néhány fonáczaik és magurai — közel fekvő falvakbeli — lakost, kik mint a mariselli rablás részesei, csak nem rég kerültek ki a börtönből.

A tettesek erdélyi, esetleg aradmegyei emberek is lehettek, mivel Varga gazdagságának híre idáig terjedt s uzsorát a szomszédos megyék lakosaival is folytatott.

Ama feltevés, hogy Vargát adósai gyilkolták meg, oly célból, hogy kötvényeiket tőle megszereshessék — nem volt fentartható, mivel a birtokában levő nagyszámú kötelezvényt a rablók ott hagyták s azok másnap a meggyilkolt leányánál megajtott kutatáskor elrejtve meg is találtattak.

Eme kötvényekről első kikérdeztetésekor Varga Szofi mit sem akart tudni s azt állította, hogy az öreg birtokában volt kötelezvények is elraboltattak. Azon körülmény tehát, hogy az adóslevelek másnap mégis nála és elrejtve megtaláltattak, ama gyanút hártotta reá, hogy a tettesekkel esetleg egyetértett.

A meggyilkoltnak leánya s ennek menyé, az öreggel régóta már viszálykodásban állottak s alig várták hogy mikor juthatnak örökébe. Ezen felül velük a rablók igen kiméletesen bántak, míg ellenben az öregeket minden kimélet nélkül s azonnal legyilkolták. Viseletük zavart, feleletük tétovázó volt, az őket ért veszteség feletti bánatuk színlelt és színpadias. De kiválóan gyanússá tette őket, hogy a gyilkosság után egy két órára, midőn a vizsgáló bizottság kiérkezett a háznál már minden rendbe hozatott, a halott szépen kiterítettett, akár csak egy természetes, előre várt halálesetnél s a büntettnek minden nyoma elenyésztetett; továbbá, hogy a meggyilkoltnak juhászai egész a büntettet megelőző éjjelig a házmelletti üres telken háltak a nyájjal és kutyákkal s épp ezen éjjelre lettek a háztól távolabb eső földekre elparancsolva.

A gyilkosoknak azt előre tudniok kellett, valamint

azt is, hogy a családnak férfi tagjai az öreg Varga kivételével távol vannak hazulról.

De ki értesítette minderről a gyilkosokat, ki egyengette nekik a tért? Minden valószínűség a mellett szólt, hogy maga Varga Szofi, a meggyilkolt leánya. Ezen gyanút megerősítették zavara, habozása s az, hogy a kötvények nála találtattak meg. Le lett tehát tartóztatva s a vaskohi kir. járásbiróságnak át adva; de később ártatlannak bizonyult.

A nyomozás három irányban lett megindítva. Egy erős járőr Verzár-Vaskohtól délre, Aradmegye felé, — egy másik Fonácza és Magura irányában kutatott, az összeköttetést Serédy Géza hadnagy által személyesen vezényelt harmadik járőrrel fenntartva, mely járőr magát a helyszínét és ennek közvetlen környékét tartotta erős megfigyelés alatt.

Ugyanekkor megérkezett még egy járőr a nagy enyedi szakasz-parancsnokság topánfalvi örséről, Schnorer Károly őrmester vezetése alatt, ki a rablás hírére véve a havasokon átjött s a fentemlített járőrökhöz csatlakozott.

Mindenek előtt a vidék rovott múltú, hasonló bűnesetekben résztvett közártalmú egyénei vétettek szemügyre és vonattak kérdőre, hogy hol voltak, mit műveltek a gyilkosság éjjelén?

Ily módon jutott a csendőrség tudomására, hogy Csizmáz Tanászie felső-kimpányi lakosnak a gyilkosságról tudomással kellett birnia. Elfogatott tehát, s némi tagadás után beismerte, hogy még a múlt év őszén Popa Tódor magurai illetőségű szolga legénynyel találkoztva, ez megkérdezte őt, hogy szeretne-e pénzhez jutni, mert ő tud egy helyet Felső Verzáron, a honnan sok pénzt lehetne rabolni.

Márczius hó elején ismét találkoztak, s ez alkalommal elhívta őt Popa Tódor Fonáczára Mocz Tamás házához, kinek kertjében ekkor már 7 egyént a földön fekvő talált, — hogy onnan együttesen F.-Verzára rabolni menjenek.

A kertben levők közül felismert néhányat, és pedig

bizonyos Gábor Juon (gúnynéven Onyácza) magurai lakost, Tomucz Bukát, Tomucz Mikulájt Kis-Kohról, Mócz Tanaszt, Zsurka Tódort Fonáczáról és Groza Mikulájt Szegyestelről. Onyácza (ki már ismételtén, legutóbb emberölésért 3 évi fogházzal büntetve volt elcsapott csendlegény, egy mindenki által rettegett közártalmú egyén) bundabőröből készített álszakállt viselt; ő és társai fejszével voltak felfegyverkezve.

A helyszínére érve, Gábor Juon rátámadt Popa Tódorra, s lehordta ezt, hogy minek hozott ily gyenge legényt magával, minő Csizmás Tanaszt. Ezzel őt elkergette, előbb azonban lelkére kötötte, hogy a látottak felől hallgasson, különben életével lakol.

Csizmás Tanaszt ezután elfutott s a később történekről tudomása nincsen.

Az eme bemondás után letartóztatott Popa Tódor beismeri, hogy Csizmással csakugyan találkozott az őszszel, mely alkalommal tényleg szóba jött közöttük, hogy jó volna Verzáron pénzt szerezni. Ez évi márczius havában továbbá felszólította őt Gábor Juon, hogy ápril hó elsején 9—10 óra között jöjjön néhány magával Fonáczára Mocz Tamás házához, honnan majd együttesen elmennek Verzárra «pénzért». Ő engedelmeskedett Gábor Juonnak s az e célra kijelölt este magával vitte Csizmást; a vállalatban azonban részt nem vettek, mivel Onyácza őt is elkergette. A büntetben részesekül ő is azokat jelölte meg, kiket Csizmás Tamás.

Eme két vallomás alapján le lettek tartóztatva fent nevezettek; de kikérdeztetvén, — noha a gyilkosság idejében holtartózkodásukat igazolni nem tudták — határozottan tagadták a tett elkövetését, daczára, hogy úgy Csizmás Tanaszt, mint Popa Tódor állításaikat szemükbe mondták.

A Fonácza és Magura felé nyomozó járőr ezalatt arról értesült, hogy Gábor Juon márczius 28-án Kurta Gyorgye és Kira Danille magurai lakosoknál is megfordult. Szavahihető tanuk látták őt nevezettekkel a korcsnában beszélni. Kikérdeztettek tehát ezek is,

s a hozzájuk intézett keresztkérdésekre beismerték, hogy Gábor Juon őket is hívta Verzárra rabolni, de ők ebben részt venni nem akartak.

Mindezekkel szemben, noha Gábor Juon bűnössége immár világos volt, ő konokul tagadott. A főfeltétel volt tehát ellene kézzelfogható bizonyítékot szerezni.

Ez irányban a nyomozás lankadatlan buzgalommal tizenhat napig tartott. A csendőrök nagy része majdnem 400 óráig szakadatlanul szolgálatban állott, folyton a legnagyobb igyekezettel, önfeláldozással.

Ezen kimerítő szolgálat azonban megkövetelte a maga áldozatát. Opris Gergely őrmester súlyosan megbetegedett, annyira, hogy a szakasz székhelyére kellett szállíttatni, és a kimerültség Serédy Géza hadnagyot is ágyba döntötte, de a járőrök jelentéseire intézkedéseit továbbra is megtette.

A járőrök fokozott buzgalommal folytatták munkájukat, melyet csakhamar teljes siker koronázott.

A gyanúsítottaknál megejtett házmotozások egyelőre nem vezettek ugyan eredményre, de azért a kedv, az igyekezet nem lankadott.

Mocz Tanaszinál találtatott ugyan 31 darab huszkrajczáros, melyeknek mikénti szerzését igazolni nem tudta, de ez keveset bizonyított, s csakis az ellene fenforgó gyanút növelte, miután a meggyilkolttól nagyobb mennyiségű hasonló pénznem raboltatott el.

Ismét néhány nap telt el, míg végre Tomucz Buka és Mikulaj testvérek háza másodszor is megmotosztatván, náluk a bűnrészességet kétségen kívül megállapító két bűnjelvény találtatott.

Kunyhójukban ugyanis rongyok között egy cse-csemő feküdt. A motozó járőr (Goldhammer Ede őrmester és Janó József csendőr) még ennek fekhelyét is felkutatta s alatta meglelte a keresve keresett, derékaljként szolgáló bundadarabot, melyből a fent érintett álszakáll kivágatott. Ez a kivágás helyére illesztetvén, oda mértani pontossággal beillett.

Az így talált bundadarab a Tomucz testvéreknek felmutattatván, azt sajátjuknak elismerték, valamint

azt is, hogy abból a hiányzó darabot az üldöztetése óta szökésben levő Groza Mikulaj vágta ki.

Nevezett két testvérnél ezenfelül egy fejsze is találtatott, melynek fokán vérnyomok voltak láthatók.

Az előadottak után világos volt, hogy a büntett elkövetésében Gábor Juon és a két Tomucz testvér okvetlen rőszes volt s a dolog megérett arra, hogy a letartóztatottak a kir. járásbiróságnak átadassanak.

Ez meg is történt. Mindazonáltal a puhatolás fokozott buzgalommal folytattatott.

Hogy a tettet csakis a fent nevezettek követhették el, immár világos volt, mert be volt bizonyítva, hogy rablási célból összebeszéltek, mit tényleg a rablógyilkosság közvetlen követett, ezenfelül a tettesek kettejénél kételyt kizáró bűnjelek is találtattak.

A főczél volt a tetteseket most már beismerésre bírni s a rablott pénzt előkeríteni. A tettesek konokul tagadtak, a pénzt pedig, miként feltehető volt, biztos helyekre rejtették el; az ottani nép szokása szerint, valamely havasi sziklahasadékba, a rengeteg erdők valamely odvas fájába, vagy a vízmosásba, de mind- ezt felkutatni lehetetlenségnek látszott.

A rablott pénz nyomára tehát csakis a tettesek önbeismerése vezethetett, miután azonban illet belőlük kicsikarni nem képezi a csendőrség hivatását, abban egyelőre reménykedni nem lehetett.

Nem maradt egyéb hátra, mint a puhatolást továbbra is lankadatlan buzgalommal folytatni; és ezúttal is bebizonyított, hogy a kitartó munkásság, odaadó igyekezet és fáradságot nem ismerő kötelességteljesítés meghozzák a maguk gyümölcseit.

Nagy Mózes őrmester hosszas nyomozás után biztos tudomást szerzett arról, hogy a rablásban Dale Mikulaj felső-kimpányi lakosnak is része volt. Letartóztatta tehát.

Dale Mikulaj kézrekerítése meglepő eredményt vont maga után. Vallomása beismerő volt és részletekig terjedelmes.

Vallomása alapján le lettek még tartóztatva az

üldözése óta szökésben levő Groza Mikulaj szegyesz-teli, Dale Juon, Pele Szandre kimpányi, Popa Stefan és Popa Gyorgye verzári lakosok.

Ezek eleintén mindent tagadtak, de a Dale Mikulaj által szolgáltatott bizonyítékok súlya alatt megtörve, teljesen megegyező, kimerítő vallomást tettek.

Legtovább Gábor Juon és Tomucz Buka maradtak meg tagadásuk mellett, de végre ők is megadták magukat.

Előbbi véletlenül szemtanuja volt, midőn utóbb elfogott társai, családtagjaik jajkiáltásai által kísérve, a járásbiróságnak átadattak. Serédy Géza hadnagy, e kedvező pillanatot felhasználva, a mereven maga elé néző Onyáczt megszólítá: «Nézd Juon, mit tettél! lásd, nemcsak egy családot döntöttél nyomorba, szerencsétlenségbe, hanem társaid is átkozandnak. Hány özvegyet és árvát hagysz magad után? Térj magadba és ezzel enyhíted talán lelkiismereted.» Onyácza erre zokogni kezdett, «mindent beismerek», mondá s magához kérette a járásbiró urat, ki előtt törcdelmes vallomást tett.

Tomucz Buka azonban nem bírván tudomással arról, hogy tulajdon társai már mind el vannak fogva s hogy tetteiket beismerték konokul tagadott.

Szembesítése társaival megrázó volt.

Ezek egy sorban lettek felállítva, háttal ama fogdának, melyben Tomucz őriztetett. Elővezettetvén, nem tudta, kik állanak háttal előtte. A hozzá intézett kérdésekre tagadó választ adott, míg büntársai egy adott jelre felé fordultak s egyenként szemébe mondták vallomásaikat.

Tomucz elhalványult, szemei kidülledtek, üterei kidagadtak, ajkai érthetetlen szavakat morogtak.

Végül Gábor Juon szólalt meg. «Ne tagadd, — mondá, — te mérted a halálos csapást Varga Adámra.»

«Nem igaz, — hörgé Tomucz — te ütötted, én csak a gyertyát tartottam.»

És ezzel meg volt törve a jég; ő vallott.

Borzadály futotta át az embert, midőn e két go-

nosztevő egymással feleselve, kitárta a büntény minden részletét.

Ebből s az előzetes vallomásokból teljesen kiderült, hogy Popa Stefan verzári lakos egy 60 forintos per miatt Varga Ádám iránt haragot táplálván, ellene boszút esküdött s annak kielégítésére társakat keresett. Mint ilyenek melléje szegődtek a már első ízben letartóztatott Gábor Juon, alias Onyácza, Tomucz Buka és Mikolaj, Kurta Gyorgye, Groze Mikulaj, Dale Juon és Mikulaj, Pele Szandre és Popa Gyorgye.

Popa Stefan volt tehát a bünszerző, felsoroltak pedig a bűntársak, míg a többi letartóztatott csak annyiban volt bűnrészes, a mennyiben a tettről tudomással bírtak s hallgatásukért magukat megfizették.

A rablást a tettesek még az őszszel határozták el s első ízben már a télen megkísérelték, de bátorság hiányában félútról visszatértek.

Márczius utolsó hetében ismét összejöttek s megindultak Verzárra, de a falu előtti dombon ismerős egyénekkel találkozva, szétfutottak.

Utóljára április hó 1-jén jöttek össze s most már tervüket végre is hajtották.

Gyűlhelyükről Verzárra érve, a Varga Ádám házával szomszédos üres telken sorakoztak. Gábor Juon egy létrát támasztott a falhoz, melyen felmászva, a konyha ablakát kiakasztotta, hogy ezen bemászva, annak ajtaját zajtalanul kinyissa.

Társai itt jöttek a házba. A konyhából Gábor Juon, Tomucz Buka és Kurta Gyorgye Varga Ádámnak utcai, Groze Mikulaj, Tomucz Mikulaj és Dale Juon a meggyilkolt leányának udvari szobájába rontottak, mialatt Pele Szandre a konyhában, Pope Stefan, Pope Gyorgye és Dale Mikulaj részint az udvarban, részint a kertben állottak őrt. Gábor Juon és két társa minden gondolkodás nélkül neki mentek az öreg Varga-párnak s fejszecsapásokkal leverték. Varga Ádám szerencsétlenségére felismerte Gábor Juont, a

miért ez még egy utolsó halálos csapást mért nyakszírtjére. Azután feltörték a pénzes ládát s kirabolták. Ezalatt a másik három rabló az udvari szobában levő két nőt kötözte meg és rabolta ki. Tettüket elvégezvén, menekültek, miközben a szénában alvó két szolga az okozott lármára felébredve, előbujt, a miért Gábor Juon, a Vargától rabolt fegyverrel rájuk lőtt s őket megsebezte. A tettesek hajnalban a szegyeteli erdőbe érve, megállapodtak osztozkodás végett. Magukkal csakis a pénzt vitték, a többi tárgyat útközben elszórták.

Ezek után a nyomozás a rabolt pénzek előkerítésére irányított, meglepő eredménnyel, mert ezeknek nagy része megkerült, odvas fádba, hegy- és sziklahasadékokba, mestergerendák és istállópadlók alá rejtve.

Mindez természetesen sok fáradságba és leleményes utánjárásba került, miket e szűkre mért helyen felsorolni lehetetlen.

Az első ízben letartóztatott tettesek egyikét, Kurta Gyorgyet, időközben a vaskohi kir. járásbiróság az ellene felhozott gyanúk elégtelensége alapján szabadlábra helyezte. Bűnössége azonban utóbb bebizonyulván, újból le lett volna tartóztatandó; a biróság ez iránti felhívása azonban nem volt teljesíthető, mivel nevezett lelkiismerete által üldözve, s a büntető igazságszolgáltatás előli félelmében öngyilkos módon vetett véget bűnös életének. A szegyeteli erdőben felakasztotta magát.

Ezzel a csendőrség feladata véget ért s immár a folyamatban levő birói vizsgálat alapján a törvény van hivatva a megsértett jogrendnek igazságot szolgáltatni.

Az előadottak után megjegyezzük még, hogy a fenti szép eredményt az eljáró csendőrség teljesen önállólag érte el s a nyomozásba kivüle közvetlen senki be nem folyt; mi felett úgy a vizsgálatot átvett kir. járásbíró, valamint a kir. alügyész urak teljes elismerésüket nyilvánították.

A csendőrség gyors megjelenése, határozott fellépése, fáradságot nem ismerő lankadatlan buzgalma s az adott esetben elért ritka szép siker, úgy a hatóságok, mint a lakosságnak osztatlan elismerését vívták ki; utóbbinál a testületünk iránti tiszteletet és bizalmat fokozták s a gyilkosság által felzaklatott kedélyeket megnyugtatták.

Végül megjegyezzük, hogy a főtettes Gábor Juon a bíróságnak átadatván, a vizsgálat folyamán a kir. járásbíróság börtönéből megszökött.

Ujból kézre kerítése is a csendőrség feladatává vált, mi hosszú hajsza után a topánfalvi őrs egy járőrének sikerült.

*

23. Szabó János őrvezető,

24. Sarus György,

25. Tonhauser Péter,

26. Sallay Gábor és

27. Köteles István csendőrök, a m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság állományában, — a Fehér-Körös vizének, Aradmegye Pleskucza község határában 1885. évi deczember hó 1-jén történt kiáradása alkalmával egy, hat tagból álló családnak megmentésekor tanúsított buzgó és áldozatkész magatartásukért a honvédelmi miniszter úr ő nagyméltósága által dicsérő okirattal láttattak el és egyszersmind Szabó őrvezető, Sarus és Tonhauser csendőrök 12—12 forint jutalomdíjban részesítették.

*

28. Kiss Illés Lajos és

29. Hajdu Gábor őrvezetők,

30. Tóth Lajos,

31. Varju Mihály,

32. Hajdu Gábor,

33. Biró Márton és

34. Gaál József csendőrök, mindannyian a m. kir. II. számú csendőrkerületi parancsnokság állományából, — a Zöldi János, több évi börtönre elítélt s megszökött fegyencz vezetése alatt alakult és Bács-

Bodrogmegyében garázdálkodott rablógyilkos bandának szétugrasztása és valamennyi tagjának kézrekerítése körül tanúsított példás kitartás, ügyesség és bátorságért, a honv. miniszter úr ő nagyméltósága által dicsérő okirattal láttattak el, s a belügyminiszterium által Kiss Illés Lajos őrsvezetőnek 25 frt, Varju Mihály csendőrnek 25 frt és Tóth Lajos csendőrnek 20 frt jutalomdíj engedélyeztetett.

*

35. Grauer György címzetes őrmester,

36. Mitrofan Péter és

37. Huszár Mátyás csendőrök, a m. kir. II. számú csendőrkerületi parancsnokság állományából, a közbiztonsági szolgálatban tanúsított ügybuzgalmuk és eredményes működésükért a m. kir. honv. miniszter úr ő nagyméltóságától dicsérő okiratot kaptak s egyszersmind Grauer őrmester 20 frt, Mitrofan csendőr 15 frt és Huszár csendőr 10 frt jutalomdíjban részesítették.

Rabló-üldözések Bács-Bodrog megyében.

A m. kir. csendőrség felügyeleti körletében alig van vidék, hol a közbiztonsági szolgálat terén buzgalom, tapintat és szerzett tapasztalatainak érvényesítése tekintetében a csendőrnek oly tág és alkalmas tér kínálkoznék, mint a szegedi II. számú csendőrkerületi parancsnokság és különösen az ennek 2-ik szárnyát képező Bács-Bodrog megye területe.

A legkülönbözőbb nemzetiségű lakosság, Szerbia és Horvát-Szlavon országokkal való határos volta már magában véve oly tényezők, melyek a működő járőrtől kiváló óvatosságot és tapintatot követelnek.

A Duna és Tisza folyók által ugyszólván félszigetként alkotott megye földrajzi viszonyai a mily mértékben előnytelenek a csendőrség működésére nézve, épen oly arányban kedvezők a közártalmú egyének csoportosulása és garázdálkodására. — A bűnös célok és gonosztettek elérésére szövetkezett bandáknak

a csendőrség erélyes üldözése elől igen jó alkalmuk nyílik a két folyam valamelyik kevésbbé felügyelt pontján át a szárny működési körletéből menekülni s ezáltal oly terep akadály vonatik az üldöző és üldözöttek közé, melynek legyőzése a legnagyobb nehézségekkel van egybekötve. Kiváltképen nehéz és fáradtságos feladat s e mellett rendkívüli helyismeretet és lankadatlan buzgalmu kötelességérzetet igényel a közártalmu egyének üldözése a nyári időszakban, midőn az óriási kiterjedésü tengeri ültetvények a gonosztevőknek úgy szólván természetes menedékhelyül szolgálnak.

És épen az itt jelzett viszonyok azok, melyek a közbiztonság megzavarására törekvő egyéneket, a börtönökből kiszabadult, vagy megszökött gonosztevőket ezen területen jobban, mint hazánk bármely pontján csoportosítják.

*

1885. év november havában kezdte el egy igen veszélyes gonosztevőkből álló rablóbanda Bács-Bodrog megyében garázdálkodását. A banda fejei voltak Simon Antal, Péterváradról 20 évi börtönbüntetés elől, Heszko Ádám és Králj Lázár rabtársaival október hó 15-én megszökött fegyencz és Zöldi János ugyan csak utóbbi időben az ujvidéki kir. törvényszék börtönéből megszökött topolyai illetőségü rablógyilkos.

November hó 16-án Lelbach Antalnak Szabadka város területén levő pusztáján lépett föl először a banda, hová egy fenyegető levelet küldtek be, mire a tulajdonos 5 frtot küldött ki nekik. Másnap, azaz 17-én este ismét megjelentek, a major körül figyelő állást foglaltak; azonban az óvatos gazda parancsára löfegyverrel czirkáló cselédek által megugrasztattak, miközben egy csősz lövése által az egyik rabló könnyü sebesülést is szenvedett.

E kudarcz után következő napon már a bajmoki örs körletéhez tartozó Roglaticza pusztán, Fernbach Bálint földes úrhoz küldtek be egy levelet, 200 frtot követelvén, mit, ha meg nem kapnak, a tanya fel-

gyujtásával fenyegetöztek. Itt azonban szintén nem érhettek célra, mert Szuhankó József majorfelügyelő néhány felfegyverkezett cseléddel a parkban várakozó csavargókat bátran felelősségre vonta, úgy hogy azok a majorbeliekre egy lövést téve, (mely szerencsére nem talált), jobbnak látták a biztos letartóztatás elől megugrani.

Mindjárt másnap, vagyis 19-én este 10 óra körül már ismét Vojnics Gábor zobraticza pusztai földes urat keresték fel ily zsaroló szándékkal, mivel azonban meggyőződtek, hogy az úr nincs odahaza, eltávoztak és ezután a megyének különböző pontjain tűnve fel úgy azt, mint Szabadka szabad kir. város határterületét bekalandozták, a lakosságot folytonos rettegésben tartva, számos rablást, gyilkosságot és lopást elkövettek.

Kis Illyés Lajos topolyai örsvezető a rablóbanda föllépéséről értesülve, rögtön jelentést tett előljáró szakaszparancsnokságának, értesítette Szabadka város kapitányi hivatalát, ettől, mivel több erő rendelkezésre nem állott, megfelelő számú lovas rendőroket kérve, a fegyveres csavargók üldözése céljából magát és Biró Márton csendőrt haladéktalanul kivezényelte s oly gyorsan érkezett úgyszólván a rablók nyomában a helyszínére, (Lelbach majorjába), hogy azoknak alig lehetett egy negyed óra előnyük a menekülésre.

Az a közben értesített szakaszparancsnokság azonban széles körü nyomozást rendelt el s a kulai, bajmoki, szabadkai és topolyai örsről összesen kilencz embert 3 járőrbe osztva, Klemm Jusztin főhadnagy szakaszparancsnok vezetése alatt a Szabadka város által rendelkezésre adott 5 lovas rendőrrel kiegészítve, úgy, hogy minden csendőrségi járőr mellé a hírviteli és összeköttetési szolgálat teljesítésére egy lovas rendőr is beosztatott, az üldözés Boglaticza pusztán már november hó 20-án kezdetét vette. Ez az almási, jankováczi és még a szabadkai örsről kiindult járőrök csatlakozása mellett egész 26-ikáig

tartott, annyi eredménnyel, hogy a mérgezi pusztán sikerült egyik járőrnek Pletikosics Józsefet, a banda egyik tagját heves ellenállás közben agyonlőni; Zsáki István szökevény rabot szintén egyik veszélyes cinkost pedig erős küzdelem után Varju Mihály csendőrnek, miután általa késszurással veszélyesen megsebesített, halálosan leszurni, végre Klebecska Istvánt, a gonosztevők egyik tagját rablógyilkossági merénylet alkalmával elfogni és az igazságszolgáltatásnak általadni.

A rablóbanda ilyformán szétugrasztva lett ugyan, de mind a mellett a legnagyobb erőfeszítéssel sem sikerült a közbiztonságra legveszélyesebb és széles helyi ismereteik s vakmerőségük folytán, valamint elszántságuknál fogva legrettegettebb gonosztevőket, t. i. Zöldi Jánost és Simon Antalt kézrekeríteni.

Ezek cinkostársaikkal ezen vidéken garázdálkodásaikat tovább folytatták, számos rablógyilkosságot követtek el és a vármegye lakosságát annyira elrémitették, hogy többen katonaság kirendelésének szükségét emlegették. Ezalatt azonban Kis Illyés Lajos őrsvezető tapintatos utánpuhatolása, erélyes fellépése és veszélyt nem ismerő személyes bátorsága által elérte azt, hogy a legrettegettebb rablógyilkost, Zöldi Jánost, majdnem egy havi szakadatlan nyomozás után, december 25-én Fülöp János, topolyai lakos házában sikerült az őt rejtve tartó gazdával együtt letartóztatnia.

Ezen letartóztatásnál és a siker elérésében társai voltak Tóth Lajos, Kocsis János és Biró Márton csendőrök.

Kiss Illés Lajos ezen eredményes fellépésének köszönhető, hogy a főnöküktől megfosztott rablók terv nélkül szétszéledve, úgyszólván öntudatlanul futottak az őket üldöző igazságszolgáltatás elé. Míg Balla János fegyveres csavargót a bajai rendőrség fogta el, addig az oly félelmes és máris dajkamesékben emlegetett Kurucz Pintér Máté és Hornyák András nagy-kúnmadarasi illetőségű betyárok csak-

hamar a VI. csendőrkerületi parancsnokság területén lévő dunaszekcsői őrs legénysége által tétettek ártalmatlanokká, Simon Antal pedig (az egyik vezér) menekülés közben Temesváron — tehát bűnös cselekményeinek színhelyétől a harmadik vármegyében — szintén csakhamar elfogatott s ekkép Bács-Bodrogmegyében a közbiztonság is teljesen helyreállott.

Példás kitartásuk, ügyességük és bátorságuk elismeréseül honvédelmi miniszter úr ő nagyméltóságának folyó évi február hó 4-én 5848./IV. szám alatt kelt rendeletével Kiss Illés Lajos és Hajdu Gábor őrsvezetők, továbbá Tóth Lajos, Varju Mihály, Biró Márton és Gaál József csendőrök dicsérő okirattal láttattak el s azonfelül belügyminiszter ő nagyméltósága által megfelelő pénzbeli jatalomban is részesítették.

Többszörös tapasztalat igazolja, hogy Bács-Bodrogmegye a rablószökevények egyik kedvelt fészke. Alig emlékezünk az utolsó tizedben egy olyan évre, melyben ily körözött és megszökött gonosztevőkből alakult csoport az alsó Tisza-Duna közét ne háborgatta volna. És sajátságos, hogy első föllépésük majdnem mindenkor a nyár derekára esik és a kisebb-nagyobb sikerrel foganatosított üldözés mellett szereplésük késő őszig, sokszor a tél elejéig tart, a midőn ugyanis a letarolt tengeri-vetések már nem nyujtanak elegendő fedezetet s a téli zivatarok kényszerítik őket a kultivált helyek és az emberek lakta hajlékok felkeresésére.

Az 1886. évben már június végén kezdték el rettegtetni Szabadka és Zombor környékét a bandává alakult rabszökevények, kik mint fegyveres csavargók számtalan rablást, gyilkosságot és merényletet követtek el. Üldözésük többszörösen és nagyobb erővel megkísértetett ugyan, de daczára a kifejtett nagymérvű buzgalom és fáradalmas nyomozásnak, csak annyit eredményezhetett, hogy a magukat nagyobb erő által üldözve látó rablók a terep és számos ösz-

szeköttetésük fedezete alatt egyidőre tovább állottak; a mint azonban az eredménytelen nyomozás abbanhagyatott, a gonosztevők is azonnal vérszemet kaptak bűnös üzelmeik folytatására.

Ez évben a rablóbanda Tyoszits Lázár, Kelics Száva, Lebbencs Szabó János, Patarsits Miklós körözött rabszökevények és még néhány eddig ismeretlen nevű csavargó szövetkezetéből alakult.

Graner György czimzetes őrmester a bajmoki őrs parancsnoka folytonosan éber figyelemmel kísért mindent, a mi a rablók nyomára vezetne, s nemcsak maga nem bírt nyugodni őrskörletének veszélyeztetett közbiztonsági állapota miatt, hanem csendőreit is erősen sarkalta és oktatólag befolyásolta. Nem volt szolgálat vezényelve, még a legközönségesebb sem, a mely össze ne lett volna kötve a rablók után való kutatással.

Így történt, hogy a bajmoki őrsről f. év július 8-án kivezényelt Huszár Mátyás járőrvezető csendőr, Mitrofán Péter, Kurucz Miklós és Molnár Antal csendőrökből álló járőrnek sikerült a pacséri szőlők lepor tyázása alkalmával neszét venni, miszerint Kovács Sándornak a szőlőskertektől mintegy 1000 lépésnyire fekvő korcsmájában fegyveres csavargók tan yáznak.

Tudva azonban, hogy ha ezek valóban üldözött közártalmuak, akkor mindenesetre őrszemet is állítottak ki, s hogy a csendőrség közeledését a fedetlen sík terepen már távolról észreveszik és az elől kocsin menekülhetnek, Huszár Mátyás csendőr megállított egy épen kapóra jövő *szénás szekeret, melyre társaival együtt felülve*, mintán magukat szénával elföldték, meghagyta a kocsisnak, hogy lehető gyorsan a megjelölt csárdához hajtson.

Itt megérkezve, pillanat alatt leugráltak s a kocsit továbbhaladásra utasították, aztán Mitrofán csendőr az utcára nyíló korcsmaajtóban, Kurucz az ugyan csak utcára nyíló kapuban állott meg, Huszár a ház mögött lévő kertajtón hatolt előre, míg Molnár

csendőr a kert, illetve udvarkerítésen kívüli foglalt figyelő állást. A menekülési utakat ekként lehetőleg elzárva, Mitrofán csendőr a korcsmaszobába lépett, hol midőn megjelenésére a korcsmárosné erősen feljajdult, csak akkor vette észre, hogy két betyár az udvaron levő kocsinál a lovakat abrakolja, minek következtében legelső teendője volt ezeket Kuruczal együtt megrohanni.

Kurucznak sikerült is az egyiket menekülése előtt megragadni s addig tartani, míg azt a gyorsan előugrott Molnár csendőr megbilincselte, ellenben a Mitrofán által megrohant másik rabló, ki később a banda fejének, Tyoszits Lázárnak bizonyult be, a nélkül, hogy a kocsin elhelyezett fegyverekhez juthatott volna, megugrott s futás közben az övében levő forgó pisztolyból mintegy 10 lépés távolságról Mitrofán csendőrré eredmény nélkül egy lövést tett, a mit Mitrofán azonnal viszonzott, mire a betyár fel is jajdult ugyan, de azért a kerítésen át tovább menekülni igyekezett, sőt e közben még egyszer vissza is tüzelt Mitrofánra, ki most újból két lövést tett utána, Tyoszits azonban ennek daczára tovább futott és csak akkor rogyott össze, midőn Huszár csendőr egy jól irányzott lövéssel bal lapoczkája fölött találta. A harmadik betyár, ki a korcsmaszobában egy asztal mögött aludt s kit a csendőrök első pillanathban észre nem vettek, az udvarban folytatott eme küzdelem alatt észrevétlenül elmenekült.

A kocsin, mely mellett két értékes ló volt kötve, 2 darab kétcsövű vadászfegyver, 4 darab forgópisztoly, 57 darab töltény, tolvajkulcsok és egyéb betörő szerszámok találtattak, s kiderült, miszerint az életveszélyesen meglőtt Tyoszits a zombori törvényszék börtönéből május 26-án megszökött igen veszélyes rab, a másik letartóztatott pedig Kelics Száva gyilkosság vádja miatt már mult év augusztus hava óta üldözött gonosztevő.

Ezen tervszerűleg, elég sikerrel és ügyességgel keresztülvitt meglepés végzetessé vált a bandára nézve

mert már a következő napokban a fej nélkül maradt és az erélyes üldözéstől megriadt, zavartan menekülő tagjai közül Patacsics Miklóst az almási örs legénysége fogta el, Lebbencs Szabó János pedig Graner György őrmesternek minden irányban kiterjedő észszerű és kiváló buzgalomról tanuskodó intézkedései következtében egy járőr által Csonoplyán erős ellenállás után meglövetett s kisebb jelentőségű lösebbel az igazságszolgáltatásnak szintén átadatott.

A vulkóji aranybányában 1886. évi február 28-ára következő éjjel elkövetett rablás 36 főnyi tetteseinek s az elrablott nagyértékű aranynak s több ezer forintot tevő készpénznek kézrekerítésekor tanusított fáradhatlan buzgó és eredményes szolgálatért a honvédelmi miniszter úr ő nagyméltósága rendeletével Kovács Ferencz csendőrfőhadnagy, nagyenyedi szakasz-parancsnoknak, teljes elismerés nyilvánított,

38. Raduly József és

39. Szilágyi Ferencz címzetes őrmesterek,

40. Mezei Dániel és

41. Fülöp István örsvezetők,

42. Donáth András,

43. Grosz Mihály,

44. Balogh Dénes,

45. Tolnai Dénes,

46. Szabados András,

47. Ruzs Péter és

48. Imre István csendőrök, mindannyian az I. sz. csendőrkerület állományából, dicsérő okirattal láttattak el.

49. Elekes Albert örvezető és

50. Steininger János csendőr, a m. kir. V. számú csendőrkerületi parancsnokság állományában, Árva-megye közigazgatósági bizottsága által tett javaslat alapján, a közbiztossági szolgálatban tanusított lan-
kadatlan szorgalmuk és eredményteljes működésükért

a honv. miniszter úr ő nagyméltósága által dicsérő okirattal láttattak el, s a belügyminiszterium által előbbi 40 frt, utóbbi pedig 30 frt jutalomdíjban részesítettetett.

51. Kacsó István őrmestert, a m. kir. IV. számú csendőrkerületi parancsnokság állományából, — a csendőrlegénység létszámának kiegészítését előmozdító buzgó és az önként jelentkezők szerzése körül tanusított eredményes működéseért a honv. miniszter úr ő nagyméltósága dicsérő okirattal látta el.

52. Szabó György csendőr, az I. sz. csendőrkerület állományában, — Gyergyó-Remete község határában a Maros folyón átvezető hídnak árvíz ellen való megvédése alkalmával egy ember életének megmentésénél tanusított önfeláldozó magatartásáért a honv. miniszter úr ő nagyméltóságának 1886. évi jan. 24-én kelt rendeletével megdicsértetett.

53. Herberth András és

54. Bauer Antal címzetes őrmesterek, az V. sz. csendőrkerület állományában, előbbi egy rakoviczi lakosnak a Vág vizéből történt megmentéseért, utóbbi pedig egy hét éves leánynak az elégtelen halálából való megszabadításáért a honvédelmi miniszter úr ő nagyméltósága által dicsérő okirattal láttattak el.

55. Jávör János csendőr (V. ker.) a közbiztossági szolgálat terén tanusított kiváló buzgóságáért és eredményteljes működéseért, a honv. miniszter úr ő nagyméltósága által dicsérő okirattal láttattott el és azonkívül a belügyminiszter úr ő nagyméltósága által 50 frt jutalomdíjban részesítettetett.